

Голас Радзімы

№ 14 (1896)
4 красавіна 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Гэты здымак фотакарэспандэнт Уладзімір ШУБА зрабіў у майстэрні мінскага мастака Леаніда ДУДАРАНКІ. Толькі-толькі закончана карціна. Першыя яе гледачы — героі твора, былыя партызаны 18-й брыгады імя М. Фрунзе Баранавіцкага злучэння Вячаслаў МЕЛЬНІКАУ, Пётр НАВАТАРАУ і Павел СПІРЫДОНАУ. Новая работа Леаніда Дударанкі, якую ён прысвячае 40-годдзю Перамогі, будзе працягам серыі партрэтаў савецкіх людзей, над якой ужо многа гадоў працуе жывалісец. (Пра герояў шматлікіх палотнаў мастака чытайце ў матэрыяле «Дарагія і блізкія мне людзі», змешчаным на 7-й стар.)

ПАДЗЕЙ • ЛЮДЗІ • ФАКТЫ

СЕСІЯ
ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БССР

У Мінску 28 сакавіка адбылася першая сесія Вярхоўнага Савета БССР адзінаццатага склікання.

Старшынёй Вярхоўнага Савета БССР быў выбраны дэпутат Іван Навуменка, пісьменнік, віцэ-прэзідэнт Акадэміі навук Беларусі.

Сесія выбрала Прэзідыум Вярхоўнага Савета БССР на чале з дэпутатам Іванам Паляковым.

Была прынята пастанова аб утварэнні пастаянных камісій Вярхоўнага Савета Беларусі і выбраны іх састаў.

Вярхоўны Савет БССР адобрыў дзейнасць ўрада рэспублікі і зноў назначыў Старшынёй Савета Міністраў Беларусі дэпутата Уладзіміра Бровікава. Па яго прапанове парламент рэспублікі ўтварыў урад Беларускай ССР.

У. Бровікаў ад імя Савета Міністраў БССР і сябе асабіста сардэчна падзякаваў дэпутатам за аказаны гонар і выступіў з заявай аб будучай дзейнасці ўрада. Сесія аднагалосна прыняла пастанову, у якой адобрыла асноўныя напрамкі гэтай дзейнасці ўрада рэспублікі.

Вярхоўны Савет утварыў Камітэт народнага кантролю БССР, выбраў Вярхоўны суд Беларускай ССР.

З дакладам «Аб задачах Саветаў народных дэпутатаў, міністэрстваў і ведамстваў Беларускай ССР па рацыянальнаму выкарыстанню і ўзмацненню рэжыму эканоміі паліўна-энергетычных рэсурсаў» выступіў намеснік Старшыні Савета Міністраў БССР дэпутат Леанід Фірысанаў.

Пасля абмеркавання гэтага пытання Вярхоўны Савет БССР прыняў адпаведную пастанову.

Са справаздачай аб рабоце Камітэта народнага кантролю БССР выступіў яго старшыня дэпутат Міхаіл Лагір. Вярхоўны Савет пасля абмеркавання прыняў пастанову па справаздачы.

Дэпутаты таксама зацвердзілі Указы Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

СЕМІНАРЫ

ПАРАШКОВАЯ МЕТАЛУРГІЯ
СЁННЯ

У пяць-шэсць разоў хутчэй за вытворчасць сталі і чыгуну развіваецца ў апошнія гады ў вядучых краінах свету парашковая металургія. Гэты факт падкрэсліваўся ў Мінску на адкрыцці семінара Еўрапейскай эканамічнай камісіі (ЕЭК) ААН па развіццю і выкарыстанню парашковай металургіі ў машынабудаванні. Па запрашэнню ўрада рэспублікі ў сталіцу Беларусі прыбылі спецыялісты, вучоныя, кіраўнікі фірм з Аўстрыі, Англіі, Балгарыі, ГДР, Швецыі, Швейцарыі, ФРГ, ЗША і іншых краін — удзельніц ЕЭК. Разам з прадстаўнікамі Савета Саюза на працягу пяці дзён яны абменьваліся вопытам і інфармацыяй аб распрацоўцы навішага абсталявання і тэхналогій, абмяркоўвалі эканамічныя і сацыяльныя аспекты галіны, яе перспектывы, праблемы міжнароднага супрацоўніцтва і гандлю.

Аўтарамі палавіны з пяцідзясці дакладаў, якія прагучалі на рабочых пасяджэннях чатырох секцый, былі савецкія спецыялісты. Дзевяць паведамленняў зрабілі беларускія вучоныя. Аўтарытэт іх навуковага пошуку пацверджаны 19 патэнтамі, атрыманымі за рубяжом, і ліцэнзіямі, прададзенымі некалькім замежным фірмам. На пленарным пасяджэнні адзначалася, што ў Беларусі паспяхова дзейнічае першае ў СССР рэспубліканскае навукова-вытворчае аб'яднанне парашковай металургіі, якое дае магчымасць скіраваць намаганні вучоных і практыкаў на распрацоўку важнейшых праблем. Рэспубліка мае шматбаковыя сувязі з краінамі — членамі СЭУ па правадзенню навуковых даследаванняў, стварэнню матэрыялаў, тэхналогій і абсталявання ў галіне атрымання парашкоў, развіваюцца кантакты з многімі замежнымі фірмамі і арганізацыямі. Гэтыя намаганні беларускіх вучоных адзначаны міжнароднай прэміяй «Залаты Меркуры».

У дні работы семінара ў Мінску адкрылася 4-я міжнародная спецыялізаваная выстаўка абсталявання і апаратуры для вытворчасці парашковых матэрыялаў і спецыяльных вырабаў «Парашковая металургія-85».

Удзельнікі семінара зрабілі экскурсіі па Мінску, пабывалі на прадпрыемствах горада, наведалі памятнаы мясціны.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

БАРАЦЬБА ЗА МІР
ЯДНАЕ НАРОДЫ

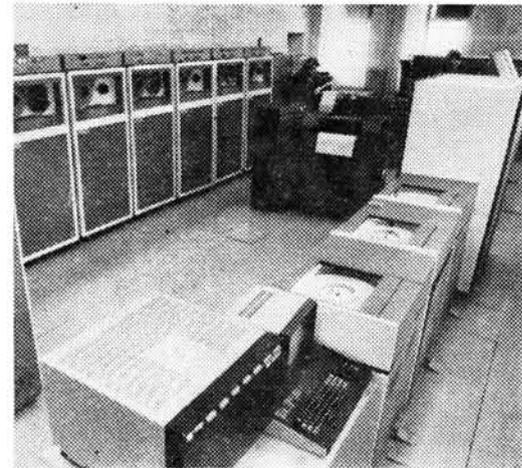
Савецкі Саюз знаходзіцца ў авангардзе сусветнага руху за прадукцыйнае ядзернай вайны, заявіў Фрэнк Чытамбала — старшыня Камітэта абароны міру Замбіі, удзельнік

прайшоўшай у Маскве сесіі Прэзідыума Сусветнага Савета Міру. Прыбыўшы ў Мінск, ён выступіў на сходзе грамадскасці горада, прысвечаным барацьбе за спыненне гонкі ўзбраенняў.

На сходзе выступілі таксама намеснік старшыні прэзідыума Беларускага камітэта абароны міру, рэктар Мінскага дзяржаўнага медыцынскага інстытута А. Ключароў, каваль-штампоўшчык Мінскага аўтамабільнага завода, Герой Сацыялістычнай Працы Я. Шуляк, адказны сакратар Мінскай секцыі Савецкага камітэта ветэранаў вайны, Герой Савецкага Саюза А. Барданаў, студэнтка Мінскага дзяржаўнага медыцынскага інстытута М. Баранавіцкая, старшыня праўлення Саюза кампазітараў БССР, лаўрэат прэміі Ленінскага камсамола І. Лучакоў. Прынята рэзалюцыя, у якой выказана поўная падтрымка мірных ініцыятыў КПСС і Савецкай дзяржавы, змяшчаецца заклік да ўсіх людзей добрай волі ўмацоўваць адзінства народаў у барацьбе за захаванне жыцця на зямлі.

Госць з Замбіі наведваў адзін з дзіцячых садоў горада, Беларуска дзяржаўны музей гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, зрабіў паездку на мемарыяльны комплекс «Хатынь» і Курган Славы, сустрэўся з актывістамі Беларускага камітэта абароны міру.

АУТАМАТЫЗАЦЫЯ ВЫТВОРЧАСЦІ

Аўтаматызаваная сістэма кіравання (АСК) пачала дзейнічаць у Мінскім вытворчым аб'яднанні індустрыйнага домабудавання. Яна распрацавана спецыялістамі ГДР, Венгрыі, Савецкага Саюза, Чэхаславакіі, Польшчы, Балгарыі і Румыніі. Беларускія будаўнікі першыя ў нашай краіне ўкаранілі сістэму ў вытворчасць. Кам'ютэры плануюць выпуск будаўнічых канструкцый і ход зборкі будынкаў, ажыццяўляюць аператыўны кантроль за вытворчымі працэсамі, рашаюць задачы аптымізацыі тэхналогіі вырабу дэталей жылых дамоў.

НА ЗДЫМКУ: у машынавай зале інфармацыйна-вылічальнага цэнтра аб'яднання.

МАЛАДЗЕЖНЫЯ КАНТАКТЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ
З ЧЭХАСЛАВАКІІ

Беларусь наведвала дэлегацыя Саюза сацыялістычнай моладзі Чэхаславакіі, якая знаходзілася ў нашай краіне па запрашэнню ЦК ВЛКСМ. Мэтай візіту было вывучэнне навукова-тэхнічнай творчасці моладзі. Госці наведалі Мінскі трактарны завод, радыётэхнічны інстытут, некаторыя навукова-даследчыя ўстановы. Яны цікавіліся работай студэнцкіх навуковых цэнтраў, студэнцкімі і маладзёжнымі канструктарскімі бюро. Дэлегацыя ССМ Чэхаславакіі прыняла ўдзел у падпісанні дагавораў аб супрацоўніцтве паміж камсамольскай арганізацыяй Дзяржаўнага падшыпнікавага завода і членамі Саюза сацыялістычнай моладзі Чэхаславакіі, якія вучацца ў Мінску.

РАСПРАЦОУКІ ВУЧОНЫХ

БІЯЛАГІЧНАЕ УГНАЕННЕ

На кончыку нажа могуць змясціцца мільёны карысных бактэрый, здольных улоўліваць з паветра азот і адкладваць яго на каранях агароднінных культур. Доследы, якія правялі вучоныя інстытута мікрабіялогіі Акадэміі навук БССР, паказалі, што гэтыя мікраскапічныя істоты, абсалютна бяшккодныя для чалавека і жывёлы, павышаюць ураджайнасць агуркоў, клубніц, памідораў, пладоўных дрэў амаль на трэць.

Выпуск біяўгнаенняў азотабактэрыю на аснове торфу ўпершыню ў краіне наладзіў Нясвіжскі завод кармавога біяміцыну. Кілаграмавага цэлафанавога пакета новага ўгнаення дастаткова, каб падкарміць пасевы на адным гектары, затраты ж на яго набываць не перавышаюць рубля.

ТРОЙЧЫ НАРОДЖАНЫ

МАЦІ

Яшчэ здалёк Галіна Васільеўна ўбачыла паштальёна. Ён хадзіў ад аднаго двара да другога, разносіў пісьмы, зрэдку — газеты. Не па падпісцы: у гэтыя вясныя гады ў Парадзіне, што на Магілёўшчыне, ніхто пакуль не паспеў падпісацца. Некалькі экзэмпляраў газет спецыяльна выдзелілі на пошце, каб людзі мелі хоць якое-небудзь уяўленне аб тым, што робіцца на фронце.

Жанчына бачыла: няма сёння настрою ў пісьманосца. Раздае пошту неахвотна, неяк марудна. Ходзіць з апушчанай галавой.

«Ізноў нясе некаму нядробную вестку, — адзначыла пра сябе Галіна Васільеўна і адчула, што ад гэтай думкі стала трывожна на душы. — Толькі б да мяне не завітаў... Хай пройдзе сёння міма. Толькі б не завітаў... Божа, пранясі!»

...Некалькі дзён назад пісьманосец прынес ёй канверт. Незнаёмым почыркам падпісаны адрас. І ў канверце — адна толькі фотакартка: малады лейтэнант, на грудзях якога густа вісела ўзнагароды. З адваротнага боку кароценькі подпіс: «Міхаленка Пётр. Перад штурмам Будапешта».

«Чаму не сам сын, а яго франтавы друг Віктар Паўленка прыслаў гэту фотакартку? Чаму ніводнага слова пра Пецю?...» — такія і іншыя пытанні ўсе гэтыя дні трывожылі сэрца маці. І самым непажаданым госцем для яе з таго часу стаў пісьманосец.

...Паштальён не абмінуў хату Міхаленкаў. Зайшоў у двор, доўга корпаўся ў сумцы і падаў Галіне Васільеўне пахавальны ліст. Не развітаўшыся, цяжка пакрочыў далей па Парадзіне. А Галіна Васільеўна засталася стаяць, абанёршыся на стары плот, каб не ўпасці, слёзы ліліся з яе вачэй. Яшчэ хвіліна — і яна страціла б прытомнасць. Аднекуль прыбегла дачка і завяла ў хату.

У першую нядзелю, калі стала лепш, Галіна Васільеўна адправілася ў царкву. Заказала малебен па свайму забітаму сыну Пятру. Малілася доўга. Дамоў вярнулася позна. Тут яе чакала... пісьмо ад Пятра? Пісаў сын, што моцна б'е ворага ў Венгрыі. Хутка вайна закончыцца. Так што, чакай, маці, з перамогай.

Галіна Васільеўна ледзь ледзь дачакалася раніцы і паімчалася да папа. Прыбегла да яго дамоў і забарабанила ў дзверы.

— Уставай хутчэй, бацюшка! Пененька мой жывы. Скасуў учарашні малебен. Адслужы новую малітву — за жывога сына.

Выйшаў поп на ганак, пісьмо ўзяў з матчыных рук, пачытаў і галавой паблужліва паківаў: «Што ўзяць з беднай жанчыны? Трэцяя пахаронка. Няцяжка і розум страціць... Можна гэтае пісьмо не задавоўга да гібелі сваёй сын адправіць?»

Але за жывога Пятра ўсё ж памаліўся. Няхай, думае, лягчэй жанчыне будзе.

Зацелілася надзея ў Галіны Васільеўны, стала чакаць яна сына дамоў.

Адпрымелі залпы Перамогі. Сталі вяртацца франтавікі, а Пятра ўсё не было. Так прайшоў сорок пяты, наступіла лета сорок шостага. Пастарэла раней тэрміну маці, зусім не стала здароўя. Восенскім жураўлём адлятала з кожным днём далей і далей надзея дачакацца Пятра.

ВЯРТАННЕ

Непрыкметна надшоў вечар. Галіна Васільеўна выглянула ў акно: на небе загарэліся першыя зорачкі. Жан-

чына занягнула фіранку, накіравалася да ложка. Але легчы не паспела. Нехта пастукаў у дзверы.

— Хто там? — прытулілася Галіна Васільеўна да шыбы, стараючыся разгледзець, каго прынесла да яе ў такі позні час.

— Я, мама. Адчыні, — даспелася са двара.

— А, Тоня. Пачакай крышачку, я зараз. Іду ўжо, — пазнала маці дачку. І стала ласкава ўпікаць: — Чаго ж ты, дачушка, ходзіш так позна адна? А калі б хто напужаў па дарозе? Хіба табе дня не стае?

— Днём, мама, мне трэба экзамены ў вучняў прымаць... Ды і не адна я... Кавалер са мной прыйшоў... Жаніх, — з прыпынкамі на кожным слова некалькі адказала Тоня. — Хто ж мог пакрыўдзіць з ім?

— Я і не заўважыла... Цёмна ўжо, — стала апраўдвацца маці і, убачыўшы ў змроку ля дачкі афіцэра, запрасіла: — То праходзьце ў хату, а я бульбачкі звару.

Маці паспяшала на кухню. Тоня павяла свайго «жаніха» ў пакой. Запаліла лампу.

Святло выхапіла на купе іконы, вышытыя ручнікі на іх. На сталі даматканы абрус, букет дугавых кветак.

— Што ж нам рабіць, Тоня? — спытаў разгублены афіцэр. — Мо падысці і прама сказаць...

— Не, не... Так нельга. Сэрца — у яе. Не вытрымае, — запярэчыла дзяўчына. — Тут пеня трэба прыдумаць...

— Увесь дзень раіліся, раіліся, а да справы так і не дайшлі, — упікнуў ваенны.

— Здаецца, не пазнала пакуль, — гаварыла Тоня, перабіраючы варыянты.

— А ты хіба пазнала? — усміхнуўся афіцэр. — Колькі разоў паўтарала: «Мой брат загінуў. Ты не Пеця...»

— Не трэба, братка. Калі б ты ведаў, як было перажыць тры пахаронкі на цябе, то не гаварыў бы так.

...Позна ноччу ў Белавічы, што недалёка ад Парадзіч, у хату, дзе кватаравала маладая настаўніца Антаніна Міхаленка, пастукаў ваенны. Прадставіўся: «Я твой родны брат Пётр».

Доўга не магла пазнаць Тоня свайго брата. А калі пазнала, то сталі раіцца, як падрыхтаваць маці да гэтай нечаканай сустрэчы. Перабралі мо тысячы варыянтаў.

...Зварылася бульба. Маці ўнесла ў пакой гаршчок, запрасіла да стала.

— Ці ж ведаеце вы, хто я? — нечакана для сябе і для Тоні спытаў афіцэр.

Галіна Васільеўна паглядзела на яго і адмоўна паківала галавою.

— Не, здаецца, не ведаю. — Хіба ж ваш сын не падобны на мяне? — з непрыкрытым хваляваннем спытаў ваенны.

— Не трэба жартаваць, салдацік, — пакрыўдзілася жанчына. — Мой сын загінуў. Ніколі ўжо не прыйдзе.

Ваенны разгублена паглядзеў на Тоню: пацвердзі ўжо. Чаго ж маўчыць?

Тоня нягучна плакала.

— У майго сына, вось бачыш, — дастала з-за іконы фотакартку маці, — чуб быў, а ў цябе яго няма.

— Гэта што, — адразу абрадаваўся афіцэр і зварнуўся да маці, вызваляючы з пад галаўнога ўбору валасы: — Ёсць, ёсць, мама, гэты чуб.

Маці адразу бы токам ударыла.

— Сынко! — ускрыкнула яна і страціла прытомнасць.

(Заканчэнне на 4-й стар.)

МАНАПОЛІЯ НА УЛАДУ ЦІ ПАЛІТЫЧНАЕ КІРАЎНІЦТВА?

На пытанні газеты «Голас Радзімы» адказвае сакратар Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР Лізавета ЧАГІНА

— У нашай рэдакцыйнай пошце сустракаюцца пісьмы, якія можна аб'яднаць адной тэмай: КПСС і Саветы. Змест гэтых лістоў прыкладна такі: разглядаючы пытанне пра становішча КПСС у сучасным савецкім грамадстве, многія саветолагі на Захадзе гавораць пра «узурпацыю» партыяй улады, заяўляюць, што партыя «абмяжоўвае» дзейнасць дзяржаўных органаў, рысуюць Саветы ў выглядзе нейкага прыдатку партыйнага апарату. Чытачы просяць расказаць, як на самай справе будуюцца ўзаемаадносіны паміж партыяй і Саветамі. Гэтае пытанне, Лізавета Пятроўна, мы і адрасуем вам.

— Спраўды, на Захадзе многія любяць пагаварыць пра «дыктатуру КПСС». Больш таго, нават з асяроддзя левых, дэмакратычных сіл часам чуецца памылковае сцвярджэнне, нібыта партыя ў нас ці то падмяняе дзяржаву, ці то зліваецца з ёю.

Але падобныя сцвярджэнні не маюць нічога агульнага з сапраўдным станам рэчаў. Гэтая грубая фальсіфікацыя аб'яргаецца хаця б спасылкай на важнейшыя партыйныя дакументы, сярод якіх у першую чаргу варта назваць рэзалюцыю VIII з'езда РКП(б), якая не страціла актуальнасці і ў наш час. У ёй, у прыватнасці, гаварылася: «Свае рашэнні партыя павінна праводзіць праз савецкія органы, у рамках Савецкай Канстытуцыі. Партыя імкнецца кіраваць дзейнасцю Саветаў, але не замяняць іх». Дарчы, гэтае палажэнне было паўторана ў пастанове ЦК КПСС «Аб далейшым паляпшэнні работы Саветаў народных дэпутатаў», якая была прынята на красавіцкім (1984 года) Пленуме ЦК.

Такім чынам, роля партыі ў нашым грамадстве дакладна вызначана ў Канстытуцыі краіны. Там запісана, што КПСС з'яўляецца ядром савецкай палітычнай сістэмы, кіруючай і накіроўваючай сілай савецкага грамадства.

— Як гэта разумець!

— Гэта значыць, што роля партыі — вызначэнне генеральнай перспектывы развіцця грамадства, лініі ўнутранай і знешняй палітыкі СССР, кіраўніцтва стваральнай дзейнасцю народа, наданне ёй планамернага, навуковага характару. Карацей кажучы, гаворка ідзе пра палітычнае кіраўніцтва грамадствам у цэлым. Галоўны метад гэтага кіраўніцтва — перакананне і прыклад, ідэйны, маральны ўплыў камуністаў, паўсядзённая арганізацыя і выхаванне мас.

Дзяржава ж, органы ўлады і кіравання ў адпаведнасці з Канстытуцыяй вырашаюць усе канкрэтныя пытанні жыцця дзейнасці краіны.

Гісторыя сведчыць, што на ўсіх этапах стварэння і развіцця нашай дзяржавы кіруючая

роля Камуністычнай партыі мела ключавое значэнне. Пад яе кіраўніцтвам была здзейснена Вялікая Кастрычніцкая сацыялістычная рэвалюцыя, створана першая ў свеце дзяржава рабочых і сялян, заваявана перамога над нацысцкай Германіяй, пабудавана развітое сацыялістычнае грамадства.

Сваю кіруючую ролю ў адносінах да Саветаў, да ўсёй палітычнай сістэмы савецкага грамадства КПСС ажыццяўляе не сілай улады, а на аснове даверу мас, высокага яе палітычнага аўтарытэту і ідэйнага прызнання. КПСС заўсёды выступала і выступае за тое, каб кожны Савет, яго орган як можна лепш выконваў свае функцыі, як можна паўней адлюстроўваў, гаворачы словамі Леніна, чым маса жыве, што ў яе баліць.

Зразумела, што партыя, яе кіруючыя органы не могуць займацца ўсімі без выключэння праблемамі. Гэта было б нерацыянальнае марнаванне сіл. Акрамя таго, вырашэнне другарадных пытанняў адцягвала б партыю ад выпрацоўкі прынцыповых палітычных установак, ад вызначэння задач сацыяльна-эканамічнага развіцця на працяглы перыяд і тым самым не спрыяла б далейшаму ўмацаванню яе кіруючай ролі.

Праўда, быў час, (згадаем гады станаўлення Савецкай улады), калі партыя сапраўды даводзілася непасрэдна «ўлаць» ледзь ці не ва ўсе, нават дробныя дэталі вытворчасці. Цяпер жа патрэбы ў гэтым няма, бо на чале прадпрыемстваў стаяць кваліфікаваныя спецыялісты, якія разумеюць эканамічную палітыку КПСС, удзельнічаюць у яе распрацоўцы. Ды й займацца ўсімі дэталі вытворчасці стала папросту ўжо немагчыма — так яна разраслася і ўскладнілася.

Тое ж самае можна сказаць і пра іншыя сферы жыцця. Таму партыя вызначае генеральную перспектыву і галоўныя задачы гаспадарчага і сацыяльна-культурнага будаўніцтва, накіроўвае яго развіццё, абагульняе назпашаны вопыт, вядзе арганізатарскую і ідэйна-палітычную работу, выходзіць і расцяўляе кадры. Гаварыць жа пра нейкае абмежаванне партыяй дзейнасці дзяржаўных органаў, гэта значыць груба скажаць рэальнае становішча.

— Тым не менш, калі прааналізаваць практыку дзейнасці КПСС і Саветаў, можна заўважыць, што ў многім яны займаюцца вырашэннем адных і тых жа пытанняў. Скажам, абком партыі і выканком абласнога Савета народных дэпутатаў аднолькава ўважліва ставяцца да праблем і эканомікі, і культуры, і сацыяльнага развіцця. Ці апраўданы такія супадзенні!

— Ад гэтага нікуды не пазденешся. Супадзенні былі, ёсць і будуць. Бо абодва гэтыя органы — абком партыі і выканком Савета — робяць адну агульную справу. Таму важнейшыя сацыяльна-эканамічныя праблемы (і многія іншыя пытанні) тычацца іх у роўнай ступені, і вырашаюць яны іх разам. Інакш кажучы, той факт, што партыйныя органы і Саветы цесна кантактуюць паміж сабой, праводзяць агульную палітыку і сумесна вырашаюць многія праблемы, натуральны, непазбежны і карысны. А вось метады работы, яе характар — розныя. Сутнасць адрозненняў заключаецца ў тым, што партыя — гэта палітычны кіраўнік, а Савет — дзяржаўная ўлада. Як і ў агульнадзяржаўным маштабе, план сацыяльна-эканамічнага развіцця вобласці можа зацвердзіць толькі Савет. Але да сесіі Савета, яго абавязкова разглядае абком партыі, а таксама прафсаюзы і іншыя грамадскія арганізацыі. Роля абкома — забяспечыць строгу адпаведнасць мясцовых і агульнадзяржаўных інтарэсаў, палажэнняў плана і інтарэсаў працоўных вобласці. Потым гэты план абмяркоўваюць дэпутаты Савета. Яны могуць унесці, і як правіла, уносяць свае папраўкі. Пасля чаго план зацвярджаецца і набывае статус дзяржаўнага закона.

Словам, Савет народных дэпутатаў з'яўляецца паўнаўладным гаспадаром на сваёй тэрыторыі. Мензвіта ён і яго органы каардынуюць работу прадпрыемстваў, падначаленых розным міністэрствам і ведамствам, вызначаюць зямельныя ўчасткі пад будаўніцтва, размяркоўваюць жыллё, вырашаюць пытанні аховы навакольнага асяроддзя і грамадскага парадку, будаўніцтва школ і дзіцячых садоў, гандлю і грамадскага харчавання і многія іншыя.

Але гэта, зразумела, не зна-

чыць, што партыйныя органы не цікавяць падобныя праблемы. Скажам, спыніць работу завода, які забруджвае навакольнае асяроддзе, яны не могуць. Але паставіць перад Саветам гэтае пытанне яны могуць поўнае права і нават павінны гэта зрабіць.

Карацей кажучы, ад таго, як узаемадзейнічаюць КПСС і Саветы залежыць практычна ўсё, што звязана з сацыяльным прагрэсам савецкага грамадства, умацаваннем яго міжнароднага аўтарытэту.

Гаворачы ж пра планы эканамічнага і сацыяльнага развіцця, як агульнадзяржаўны, так і мясцовыя, хачу падкрэсліць, што партыя пастаянна сочыць за іх ажыццяўленнем, з тым каб забяспечыць выкананне планавых заданняў, развіццё краіны па вызначанаму генеральнаму шляху. Але робіць гэта яна, не камандуючы дзяржаўнымі органамі. КПСС робіць гэта праз камуністаў, занятых на дзяржаўнай і гаспадарчай рабоце.

Калі ж, бывае, партыя і крытыкуе Саветы (на Пленумах ЦК, мясцовых арганізацый, у партыйным друку), дык крытыкуе іх не за празмернасць, а за недахоп самастойнасці, баявітасці, прынцыповасці. За недахоп увагі да надзённых патрэб людзей, за боязь адказнасці. І тут ужо ніяк не стыкуюцца выказванні буржуазных ідэолагаў адносна таго, што партыя нібыта імкнецца «абмежаваць» дзейнасць Саветаў. Якое ж тут можа быць абмежаванне, калі кампетэнцыя і правы органаў дзяржаўнай улады пастаянна пашыраюцца, прычым, робіцца гэта па ініцыятыве партыі.

— Што вы можаце сказаць пра вынікі нядаўніх выбараў у Вярхоўны Савет БССР і мясцовыя Саветы народных дэпутатаў!

— Вынікі выбараў шырока публікаваліся ў прэсе. Яны былі праведзены на шырокай дэмакратычнай аснове, у поўнай адпаведнасці з патрабаваннямі Канстытуцыі і Закона аб выбарах. Усе кандыдаты, якія балатраваліся ў Вярхоўны Савет Беларусі і мясцовыя Саветы, атрымалі абсалютную большасць галасоў і выбраны дэпутатамі. У парламент рэспублікі выбрана 485 дэпутатаў. Большасць з іх — рабочыя і калгаснікі. Астатнія — работні-

кі навукі і культуры, асветы і аховы здароўя, спецыялісты народнай гаспадаркі, работнікі дзяржаўных, партыйных, прафсаюзных і камсамольскіх органаў, ваеннаслужачыя. Разам з ткачыхай з Баранавіч Валянцінай Быстровай, трактарыстам з Гродзеншчыны Іванам Лазовікам, гомельскім рабочым Мікалаем Лебедзем у Вярхоўным Савете Беларусі засядаюць міністр аховы здароўя БССР Мікалай Саўчанка, настаўніца з Віцебска Валянціна Буяк, пісьменнік Васіль Быкаў... Дарчы будзе сказаць, што састаў дэпутатаў вышэйшага органа дзяржаўнай улады Беларусі абнавіўся на 78,6 працэнта.

Паслядоўныя дэмакратычныя прынцыпы савецкай выбарчай сістэмы, арганізацыя выбараў дазваляюць накіроўваць у органы дзяржаўнай улады людзей, якія настойліва і мэтанакіравана праводзяць у жыццё волю народа. Яны нясуць адказнасць перад сваімі выбаршчыкамі, якія ў адпаведнасці з заканадаўствам могуць адклікаць дэпутатаў, што не апраўдалі іх даверу.

— Каб дамагчыся выканання волі выбаршчыкаў, дэпутат павінен мець адпаведныя правы і магчымасці. Якія яны ў савецкага дэпутата!

— Паўнамоцтва нашага дэпутата вельмі шырокія. Ён мае права правяраць работу ўсіх падначаленых Савету прадпрыемстваў і арганізацый, для чаго яму гарантаваны вольны доступ да ўсіх матэрыялаў і дакументаў. Выявіўшы тыя ці іншыя парушэнні, дэпутат можа дамагчыся іх выпраўлення, а таксама пакарання службовых асоб, вінаватых у гэтых парушэннях. Урэшце, у яго руках такія моцныя сродкі, як дэпутаткае запытанне, адказ на якое дзяржаўныя арганізацыі ці службовыя асобы абавязаны даваць на сесіі Савета. Варта адзначыць, што дэпутаты актыўна карыстаюцца гэтым правам. Напрыклад, за мінулы год на сесіях розных званняў Саветаў нашай рэспублікі дэпутатамі было ўнесена каля 6 тысяч запытанняў, якія закранаюць самыя разнастайныя сферы вытворчасці, культуры, быту. Такія факты саветолагі на Захадзе, безумоўна, замоўчаюць, бо гэтыя і ім падобныя прыклады цалкам абвяргаюць выдумкі фальсіфікатараў аб «бясспраўі» прадстаўнічых органаў у СССР, падкрэджаюць дэмакратычны характар, палітычны змест партыйнага кіраўніцтва Саветамі.

У заключэнне хачу падкрэсліць, што сістэма партыйнага кіраўніцтва Саветамі ніколі не была статычнай, раз і назаўсёды дадзенай. Яна гібкая і пастаянна ўдасканальваецца. Пры гэтым КПСС стварае такія ўмовы, у якіх, як і прадабчыў Ленін, народ, аб'яднаны Саветамі, кіруе ўсімі справамі дзяржавы.

МІНЧАН — ПАЎТАРА МІЛЬЁНА!

У Мінску нарадзіўся паўтарамільённы жыхар. Ім стаў сын рабочых трактарнага завода Тамары і Аляксандра Барысікаў.

Беларуская сталіца па хуткасці росту насельніцтва займае адно з першых месцаў сярод гарадоў СССР. Перад вайной тут было 240 тысяч жыхароў. Пасля фашысцкай акупацыі горад налічваў усяго толькі 44 тысячы чалавек. Але ўжо ў студзені 1972 года Мінск стаў адзінаццатым горадам СССР з насельніцтвам больш чым мільён чалавек. І вось зараз нарадзіўся паўтарамільённы мінчанін.

...Ён прыйшоў у гэты свет раніцай, калі горад, аблашчаны першымі промнямі няяркага веснавога сонца, ужо спяшаўся да станкоў, на будаўнічыя рыштванні, у навуковыя лабараторыі і вучэбныя класы. Спяшаўся да

спраў — вялікіх і патрэбных не толькі мінчанам, але і мільёнам людзей у іншых гарадах і вёсках нашай краіны.

Малы закрычаў упэўнена і звонка, і гэты яго крык прагучаў як вялікая ўзнагарода маці — Тамары Міхайлаўне, як падзяка ўрачам 6-й клінічнай балніцы за іх бяссонную ноч, чуласць і высокае прафесійнае майстэрства. А калі доктар Галіна Трапнікова падняла на выцягнутых руках гэтага амаль пяцікілаграмавага хлопчыка, ён раптам заціх, супакоіўся, быццам зразумеў, што з гэтай хвіліны клопат аб ім узяла ў свае добрыя рукі ўся краіна.

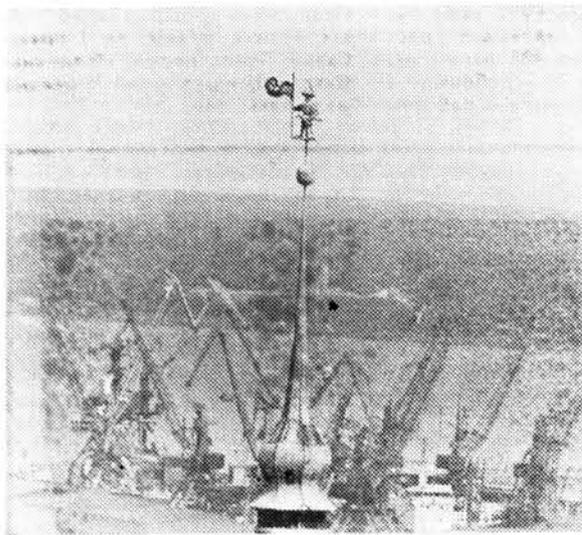
Дзіця не ведае пакуль, што горад даўно чакаў яго нараджэння, рыхтаваўся да гэтай знамянальнай падзеі. Гэта ж для яго, яго старэйшых і малодшых землякоў

узвялі будаўнікі Мінска каля 500 цудоўных дзіцячых садзікаў і ясляў, 180 прасторных школ. А сёлета да іх дабавяцца яшчэ 17 дашкольных устаноў, пяць новых школ, амаль восемсот тысяч квадратных метраў жылля. У 1985 годзе ўвойдуць у строй рэспубліканскі цэнтр аховы здароўя маці і дзіцяці, тры гарадскія паліклінікі. Будуць пабудаваны стадыёны і басейны, адкрыты новыя кінатэатры і бібліятэкі, магазіны і Палацы культуры. Клопаты аб радасным дзяцінстве, здароўі, адукацыі нашага юбіляра возьме на сябе яго родны горад і ўся велізарная краіна, якая чатыры дзесяцігоддзі жыве без вайны, у цяжкай барацьбе адстойваючы мір на зямлі.

НА ЗДЫМКУ: шчаслівая маці з сынам-юбілярам.

На прасторах Родины

Советские прибалтийские республики — Литва, Латвия и Эстония — в популярности среди туристов уступают разве что только Москве и Ленинграду. Столицы Вильнюс, Рига, Таллин ежегодно принимают миллионы гостей из разных уголков нашей страны, сюда прибывает много туристов из-за рубежа. Люди едут организованными группами и в одиночку, на несколько недель или просто провести свой выходной.

Своеобразие этих городов покоряет буквально с первых шагов по их древним улочкам и современным проспектам. Сам воздух здесь напоен историей с привкусом балтийского ветра.

НА СНИМКАХ: на старых улицах Риги; один из уголков Вильнюса; Старый Тоомас на шпилье городской ратуши считается добрым стражем Таллина.

(Заканчэне.
Пачатак на 2-й стар.)

...Галіне Васільеўне стала лепей. Але яна не падымалася з ложка. Напрасіла Пятра, каб ён сеў побач, і пачала гаварыць:

— А памятаеш, сыноч, як у трыццаць дзесятым прывяла я цябе ў Крычаў на чыгуначную станцыю? Ты ўсё глядзеў на поезд і не мог надзівіцца: які вялікі! Упраўляюцца з ім, напэўна, асілкамі... Мне ніколі не быць машыністам...

— Памятаю, усё добра памятаю.

— Паехаў ты тады ад нас, а далей што было, сыноч?—прыгатавалася слухаць Галіна Васільеўна.

— Усё на першым часе

памяці Пятра Міхаленкі застаўся на ўсё жыццё...

У Барысаве вучні селі на поезд, які давёз іх да далёкага рускага горада Бузулука. Тут, у глыбокім тыле, у эвакуіраванай школе аднавіліся заняткі. Толькі тэарэтычную работу ўсё часцей і часцей прыходзілася мяняць на практычную.

ВАЙНА ГАДЫ НЕ ЛІЧЫЦЬ

Пётр на хвіліну змоўк, потым спытаў:

— Мо, хопіць, мама, на сёння? Стамліліся ад майго расказу.

— Не, сыноч, не стамлілася. Усё раскажы; і чаму цябе такога маладога на вайну забралі, і хто такі бессардэчны мне сюды

У такое пекла баёў адразу трапіў семнаццацігадовы афіцэр Пётр Міхаленка. І адзін з першых, ля горада Кіраваграда, мог закончыцца для яго трагічна.

...Узвод бранебойшчыкаў, якім камандаваў Пётр, ледзь стрымліваў праціўніка. На тэрыі суткі ў жывых засталіся толькі пяць чалавек. Не было сувязі са штабам палка. Фашысты акружылі ўзвод Пятра Міхаленкі. На пазіцыях мужных бранебойшчыкаў з'явіліся танкі. У штабе рашылі, што ад узвода ў жывых не засталася нікога. Пад пагрозай акружэння аказаўся і сам штаб палка. Ён трэмінова стаў мяняць месца дыслакацыі.

Але бранебойшчыкі працягвалі няроўны бой. На чацвёртыя

ТРОЙЧЫ НАРОДЖАНЫ

складвалася вельмі добра,— стаў расказваць Пётр.—Выдатна здаў уступныя экзамены ў Мінскую школу чыгуначнікаў, добра вучыўся...

ЗАГУБЛЕНАЯ МАРА

...Вясёлай чародкай вярталіся хлапчукі ў Мінск. Радасна абмяркоўвалі спаборніцтвы па веславанню. Нязлосна кпілі з няўдачнікаў, з павагай гаварылі аб пераможцах.

І, бадай, самым шчаслівым у гэтай кампаніі лічыў сябе невысокі, танкіявы юнак, якога ўсе называлі Пятром. Яшчэ б! Экіпаж, у складзе якога быў ён, заняў першае месца сярод усіх груп Мінскай школы чыгуначнікаў. Але нават не гэта было галоўным. Напярэдадні яго выклікаў дырэктар.

— Есць пранавоа педагогічнага савета цябе, Міхаленка, як аднаго з лепшых вучняў, перавесці з групы слесараў у групу памочнікаў машыніста, — сказаў ён.— Ну як, згодзен?

Хто ж з вучняў школы не марыў вадаціць цягнікі! Вядома, ён адразу згадзіўся.

...Ужо ў горадзе хлапчукі адчулі нядобрае. Па вуліцах спяшаліся некуды ваенныя, збіраліся ля разрадуктараў хмурыя гараджане. Нехта сказаў, што фашысцкая Германія напала на СССР.

— Што было за гэтымі словамі, мы тады на першым часе добра не разумелі, — расказвае Міхаленка. — Храбрыліся: вось мы ім пакажам, гэтым гітлераўцам. Хіба ж мы ўсведамлялі, што фактычна ўся Заходняя Еўропа, увесь яе прамысловы патэнцыял абрушыўся на нашу краіну.

Да Мінска прарваліся варожыя самалёты. Яны бамбілі не толькі чыгуначную станцыю і размяшчэнні нашых войск, але і дамы жыхароў. Прыляталі групамі з інтэрваламі 5 мінут.

Заставацца ў Мінску стала небяспечна. Прышоў загад эвакуіраваць школу чыгуначнікаў. Вучні, якіх налічвалася каля чатырохсот, пешшу накіраваліся ў бок Барысаве.

Шлях аказаўся не толькі далёкім, але і цяжкім. Толькі выйшлі з горада, як адразу трапілі на поле ваенных дзеянняў: атрады самаабароны—рабочыя, падраздзяленні міліцыі—адбівалі напад варожых дэсанта. У час бою былі ўзяты ў палон тры немцы. Вялі яны сябе нахабна, крычалі, што хутка прыйдуць рэгулярныя нямецкія часці і ўсіх да аднаго знішчаць, не пакінуць у жывых ні дзяцей, ні дарослых.

Палонным не пашанцавала. У час налёту нямецкіх самалётаў яны былі забіты ўзрывам бомбы. Але што іх словы не пустыя пагрозы, Пётр Міхаленка стаў сведкам у той жа дзень.

...На Мінск ляцела група «юнкерсаў». Па цяперашняй Маскоўскай шаны ішлі дзеці, якія эвакуіраваліся з палаючага горада. Чатыры «юнкеры» аддзяліліся ад групы, спікіравалі на безабаронную калону малечы і... Тое жудаснае відовішча ў

на цябе, жывога, ажно тры пахавальныя лісты даслаў...

— На вайну, мама, я сам папрасіўся. Невінаваты і тыя, хто пахаронкі на мяне прыслаў. Там, у Бузулуку, я зусім страціў сон. Толькі закрыю вочы, ізноў бачу, як рушацца ад бомбаў дамы ў Мінску, як варожыя самалёты душаць тую малечу, як маіх таварышаў расстрэльваюць фашысты пры пераправе цераз Бярэзіну... У першым баі і мне давялося ўдзельнічаць, яшчэ не будучы ваенным.

...На платформы сфарміраванага ваеннага эшалона нагрудзілі гарматы, байцоў. І тут высветлілася, што ў машыніста поезда няма памочніка.

Даведаўся аб гэтым Пётр Міхаленка—і да начальніка дэпо.

— Дазвольце мне пайсці памочнікам на цягнік.

Той катэгарычна замахаў рукамі:

— І з галавы выкінь такую думку. Ты ж яшчэ зусім малады. Не маю права рызыкаваць тваім жыццём. Эшалон да зоны ваенных дзеянняў ідзе. Усякае можа здарыцца... Не, не, і не прасі.

Тут Пётр рашыў схітраваць:

— Я за сто кіламетраў ад фронту цягнік пакіну і назад вярнуся, як толькі па дарозе на якой-небудзь станцыі знойдзецца старэйшы за мяне памочнік.

Угаварыў, адным словам, Міхаленка начальніка.

За Батайскам на іх эшалон напалі варожыя дэсантнікі. Фашысты адрэзалі ўсе шляхі цягніку. Дэсант падтрымліваў чатыры танкі. Склалася крытычная сітуацыя. Камандзір эшалона загадаў цывільным пакінуць цягнік, а сам з артылерыстамі кінуўся здымаць гарматы з платформы.

Артылерыстаў было мала. Пётр бачыў, што нашы байцы могуць не паспець разварнуцца. І ён разам з іншымі цывільнымі кінуўся на дапамогу артылерыстам.

Дружна ўдарылі гарматы. Загарэўся адзін фашысцкі танк, другі. Варожы дэсант панёс цяжкія страты і адступіў. За гэты бой мужны падлетак быў узнагароджаны медалём «За абарону Каўказа».

Так склаліся абставіны, што ўпячы на фронт у час паездкі за Батайск Пятру Міхаленку не ўдалося. Нічога не далі і паходы ў ваенкамат. Але Пётр Міхаленка рашыў дзейнічаць іншым шляхам. Ён напісаў у Маскву ў Саўнарком. Пасля некалькіх пісем ён, нарэшце, атрымаў дазвол. Толькі не на фронт, а ў ваеннае вучылішча.

...Чаму ішлі пахаронкі на жывых? Што адказаць на гэта пытанне маці?

Фашысты няк не маглі змірыцца з паражэннем пад Масквой, Сталінградам, Курскам. Не хацелі верыць, што іх армія, якая пераможна прайшла па ўсёй Еўропе, раптам церпіць паражэнне. Гітлер кідаў на Усходні фронт усё новыя і новыя дывізіі. Цяжка было нашым байцам.

суткі яны падбілі яшчэ 9 варожых танкаў, знішчылі некалькі дзесяткаў пехацінцаў.

Нарэшце склалася зусім крытычная сітуацыя. Пётр Міхаленка заўважыў непадалёку падбіты савецкі танк. Забраўшыся ў яго, ён знайшоў рацыю, якая яшчэ працавала—экіпаж загінуў. Тады афіцэр звязаўся з камандаваннем танкавай часці і наведваміў свае каардынаты—выклікаў агонь «каціш» на занятыя ворагам пазіцыі.

На бранебойшчыкаў са штаба палка пайшлі дамоў пахавальныя лісты. Да таго ж гэту памылку нельга пакуль было выправіць, таму што Пётр Міхаленка і раненыя салдаты трапілі ў медсанбат іншай часці.

Колькі такіх складаных сітуацый прыйшлося перажыць за вайну маладому афіцэру! У Малдавіі пад вёскай Вяршына-Каменка ён узначаліў групу бранебойшчыкаў і пехацінцаў і павёў іх у рашаючую штыкавую атаку, чым забяспечыў паспяховае наступленне іншых часцей.

Кожны бой памятна Пятру Паўлавічу, кожны мог аказацца для яго апошнім. Восем раненняў перанёс ён. Ішлі пахаронкі ў Парадзіна.

А потым была радасць перамогі. Пасля цяжкіх франтавых дарог цягнула дамоў. Чакаў, вось-вось прыйдзе загад дэмабілізавацца, хутка сустрэнецца з маці. Нават не пісаў дамоў пісем. Але гэта «вось-вось» зацягнулася яшчэ надоўга. Хіба вінаваты тут Пётр? Камусьці трэба было вучыць маладое папаўненне і працягваць службу. Адным словам, падпарадкоўваўся ваеннай дысцыпліне...

— Вось, маці, якая выйшла затрымка. Даруй, што так спазніўся да цябе.

Яна разумела, што сын тут невінаваты. Невінаваты ў тым, што раней сваіх гадоў пастарэла, што стала зусім хворай, што гэтулькі слёз праліта ёю, калі чакала свайго Пятра. Вінавата вайна, самая бязлітасная і страшная ў гісторыі чалавецтва.

Пасля вайны Пётр Міхаленка вярнуўся ў Мінск. Хацелася ўрэшце рэшт здзейсніць сваю мару: стаць машыністам. Лёс парадзіўся на-іншаму. Абставіны склаліся так, што прыйшлося працаваць настаўнікам у Мінскім гарадскім прафесійным вучылішчы чыгуначнікаў, скончыў Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя Леніна і атрымаў накіраванне ў Міністэрства асветы БССР, працаваў затым у Акадэміі навук. Зараз на заслужаным адпачынку.

...Сорак гадоў прайшло з таго часу, як закончылася вайна. Шмат чаго сцёрлася з памяці ветэрана. Але толькі не франтавыя дарогі, не боль цяжкіх страт, не тыя словы даўно пахаванай маці: «Чаму ты так доўга не вяртаўся з вайны, сыноч?»

Так, цяжкая і вельмі доўгая была тая дарога і ў Пятра Міхаленкі, і ў многіх тысяч людзей яго пакалення, якіх і дагэтуль чакаюць іх маці...

Яўген ТУРАЙКЕВІЧ.

Диана ЧЕРКАСОВА

Далеко до солнца — далеко до дома

ИЗ ДНЕВНИКА ЖУРНАЛИСТА

[Окончание.]

Начало в № 10, 13].

Когда мы прощались, Люсьен радостно сказал: «Еду в Донецк. Будем укреплять дружбу между советскими и бельгийскими шахтерами». Шарлеруа и Донецк — города-побратимы, а Люсьен Гонья — член Ассоциации «Бельгия — СССР». Он много сделал и делает для укрепления дружественных контактов, лучшего взаимопонимания между советским и бельгийским народами.

Встречая за границей русского или украинца, называешь его земляком, соотечественником, а уж к белорусу так и вовсе испытываешь почти родственные чувства. Так в Вильворде мы встретились с Верой Сазанович. Живет она там уже почти 40 лет, вырастили с мужем четверых детей, дом построили, а вспомнит свою деревню Ольшаники в Круглянском районе, старенькую маму, так и не дожидаясь дочку после войны, и все становится немило. Правда, связь с Белоруссией Вера всегда поддерживает. Она давняя читательница газеты «Голас Радзімы» и даже снимок мне на память подарила: кто-то из детей сфотографировал ее в уголке дивана с газетой в руках. Да и бываю они с Роже здесь не так уж редко.

Как только приезжаем в Ольшаники, — рассказывает Вера, — я мужа почти не вижу. Раненко утром брат встает, идет на ферму, и Роже с ним. Целый день муж среди людей. Я сначала удивлялась, как они понимают его, а он их. Потом успокоилась: было бы желание, а договориться всегда можно.

Роже хорошо себя чувствует среди доброжелательных, отзывчивых, не старающихся перехитрить, обмануть друг друга людей. Ему нравится, что они не говорят все время о деньгах. У них много других, самых разных интересов, занятий.

Побывав в Минске, всем сердцем полюбил его муж Ани Капица Ахиль. В обществе «Радзіма» он встречался с Михаилом Савицким. Купил альбом с репродукциями картин художника и показывал их друзьям в Бельгии. Среди них были и такие, кто, как и Савицкий, пережили ужасы фашистских концлагерей.

Когда приезжаешь из Советского Союза, — говорит Ахиль, — много людей приходит. Всем хочется знать, какая на самом деле там жизнь. Бывает, отвечаешь на вопросы, а они не верят. Потом уж объяснишь, растолкуешь — уходя, благодарят.

На вечеру в Антверпене ко мне подошла обаятельная черноглазая, очень молодая женщина и, как-то робко дотронувшись до моей руки, сказала:

— Вы мне, как сестра, потому что приехали с моей Родины. Я и сама недавно там побывала.

— И как вам гостилось? — задала я, как мне показалось, невинный вопрос.

— Не надо, не спрашивайте, — тихо попросила Аня Оксамитна. — Начну рассказывать — расплачусь. Не могу здесь привыкнуть. Так почти каждый год и езжу домой.

— И я тоже 13 раз был в Советском Союзе. — Аня познакомила меня со своим мужем Виктором Антуаном, хорошо говорившим по-русски. — Теперь уже на пенсии, а был слесарем. Коммунист. — Последнее слово Виктор произнес как-то очень гордо.

— А знаешь, почему еще я часто стала плакать? — уже совсем, как к своей, «на ты», опять обратилась ко мне Аня. — Мне страшно. Разворачиваю газету, включаю радио или телевизор и боюсь: а вдруг уже началось. Я не политик, я просто женщина и говорю как просто женщина: война — это очень страшно. Жалко детей, они же еще совсем не жили. Всем людям нужен мир. И мне нужен мир. Нет войны — значит, мы едем в Советский Союз, если война начнется — все пропало.

— Человек — самое ценное, что есть на земле, — сказал Виктор. — Если начнется война, она всех погубит. Бельгийцы это хорошо понимают и не сидят сложа руки. Расскажите дома, когда вернетесь, что мы, как и советские люди, боремся за мир. Обязательно расскажите, что мы боремся, — говорил старый коммунист, — сопротивляемся.

Как свидетельствует опрос общественного мнения, 80 процентов бельгийцев не хотят, чтобы их страна стала стартовой площадкой для новых американских ракет. Однако правительство Бельгии не смогло устоять против нажима НАТО и согласилось на начало развертывания «крылатых ракет». На это решение бельгийцы отвечают новыми антивоенными митингами, манифестациями, дискуссиями, голодовками протеста, потому что и здесь живет не только страх перед будущей войной, но и память о прошлой.

...Дорога в столичный пригород Эвер, куда мы ехали, чтобы положить цветы на могилы советских воинов, проходит мимо комплекса серых приземистых зданий, обнесенных стальным забором. Возле ворот — здоровенные солдаты с автоматами. Тут находится штаб-квартира НАТО. Это отсюда раздаются призывы к усилению гонки вооружений, здесь вынашиваются планы третьей мировой войны...

В зеленом квадрате, обсаженном густым кустарником, скромный серый памятник со звездочкой, в ряд несколько могил. На памятнике надпись по-русски: «Советским гражданам, павшим за освобождение Бельгии». Освобождая Бельгию, погибли Дмитрий Яковлев, Николай Степаненко, Алленко (без имени), Яков Юрков, Василий Паламарчук, Илья Готовцев и Федор Титоров. Самому младшему было 23 года, самому старшему не исполнилось и сорока. Откуда же они родом? Есть ли у них близкие? Испытываешь сострадание: так навсегда и остался в чужой земле. Гордишься, что не сдались, не сложили оружия, до конца выполнили свой воинский долг. А сколько таких могил по всей Бельгии, по всей Европе!

В День Победы к ним приходят люди, возлагают венки. Всегда среди них и наши соотечественники. Остался у памятника и мой букет...

— А в Брендонк тоже поедете? — спросил Франс Ле-

жон, когда я делилась впечатлениями о поездке в Эвер. У нас в Белоруссии так бы спросили: «А в Хатыни вы уже побывали?» Видно, у каждого народа есть своя святая и своя боль. У бельгийцев — это форт Брендонк. Во время второй мировой войны гитлеровцы устроили в нем концлагерь, где томилось 250 тысяч узников, привезенных из стран поработанной Европы. Сейчас в Брендонке музей, такой же, как в Освенциме, как в Майданеке...

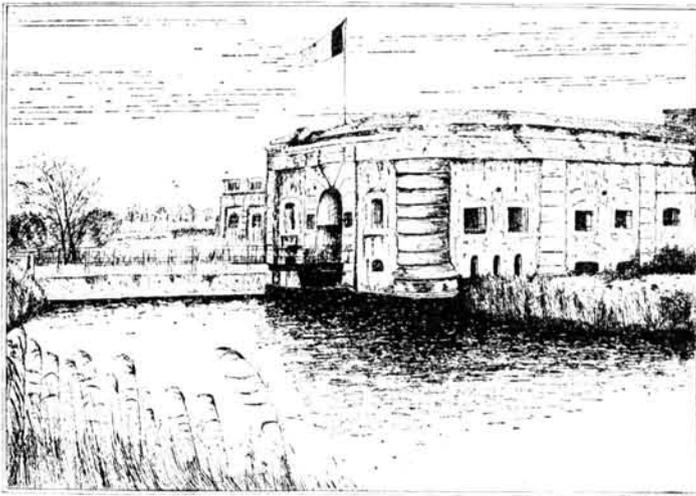
С Марией, Жоржем и Полиной Чепухиной к воротам бывшего концлагеря мы подъехали утром. Погода была сырая, промозглая, небо затянуло серые тучи, и от этого почерневшие бараки и каменный форт казались особенно мрачными. Еще в 1940 году вокруг крепости зеленела трава, росли деревья. В 1944 здесь остались только вытоптанная тысячами ног земля да камни. Фашисты заставляли людей перетаскивать их на себе с места на место, чтобы отнять у них последние силы.

Мы шли узкими тюремными коридорами. В камерах, где когда-то томились заключенные, горел свет, было тихо и пусто. На деревянных нарах — охапки соломы.

— Это же когда-то и мы так спали. Нам тоже через такое довелось пройти, — вспомнили свою горькую военную молодость девчата-бабушки. (Между собой они по-прежнему называют себя девчатами, хотя многие уже стали бабушками). — А разве можно было назвать едой ту баланду, которой нас кормили?

Я понимала, какие мучительные воспоминания вызвало у моих спутниц это мрачное место.

Но в музее сохраняются экспонаты, рассказывающие не только о том, как люди страдали и умирали, но и о том, как они сопротивлялись, боролись.

Форт Брендонк.

Охраняет покой Брендонка и всех, кто остался здесь навсегда, Петерс Франс, директор музея. Его борьба против фашизма началась еще в 1932 году. «Мы объединились с немцами антифашистами, — вспоминает Петерс, — но изменить что-либо оказались не в состоянии. Война все равно началась». Он прошел семь фашистских концлагерей. Самый страшным оказался Дора, где семь месяцев провел под землей. Был в Бухенвальде, Заксенхаузене, Брендонке. «Русские везде были хорошими товарищами, — улыбается ветеран.

Петерс Франс пригласил нас на чашку кофе, и мы расположились в кухне, где было тепло и уютно, а у плиты хлопотала хозяйка. Если бы мы могли, имели право забыть, вычеркнуть из памяти увиденное! А что думает он, человек, много переживший и повидавший, о событиях, происходящих сейчас в мире, спросила я у своего собеседника.

— Мы живем в очень опасное время, — ответил Петерс Франс. — Капитализм в кризисе, не может справиться с безработицей, а поэтому готов на

все. Чтобы бойня в мире не повторилась, должны сплотиться все люди доброй воли, решительно бороться против войны.

Советский Союз для капиталистов еще с 1917 года как бельмо на глазу, а простые люди до сих пор о России знают мало. Трудно разобраться, когда против вас все средства информации, да еще к тому же церковь.

— А что, по-вашему, нужно делать, чтобы бельгийцы знали правду о Советском Союзе, чтобы они наконец поняли главное: ничей безопасности мы не угрожаем?

— Чаще встречаться. Очень полезны поездки в вашу страну. Они многое проясняют. Но опять проблема: желающих поехать становится все больше, а возможностей у них меньше. В последнее время очень подорожали билеты. Капиталисты знают, что делают. Ну а с теми, кто побывал в Советском Союзе, мы устраиваем встречи, приходит много интересующихся.

Я и сама не раз убеждалась, что при более близком знакомстве с русскими недоверие и настороженность у бельгийцев сменяются симпатией и сердечностью.

В Бельгии почти в каждом городе и во многих деревнях непременно есть музей, рассказывающий об истории края и его традициях. Например, Музей игральных карт в Турне, Музей леса в Намюре, как уже раньше писала, Обувной музей в Изегеме. Оказавшись в Малине (по-фламандски город называется Мехелен), мы решили посетить Колокольный музей. Отыскать его, к нашему удивлению, было не так просто. Прохожие, к которым мы обращались, неопределенно пожимали плечами: слышали, конечно, что такой музей есть, но где находится, не знают. После долгих блужданий по узеньким улочкам моим спутницам все-таки объяснили,

популярна «Калинка», «Подмосковные вечера», исполняется даже фантазия на темы оперы Бородина «Князь Игорь».

Мы сердечно поблагодарили господина Лозенса за интересный рассказ, а он попросил нас оставить запись в книге отзывов, предупредив: «Обязательно напишите, что вы из Советского Союза».

На улицу мы вышли уже не через боковую калитку — перед нами распахнулись ворота главного входа.

Кстати, выражение «малиновый звон» на Руси известно очень давно. А пошло оно от названия этого самого города Малина. Существует предание, будто Петр I, побывав здесь, настолько восхитился перезвонном колоколов, что назвал его по-русски «малиновым». Считают, что так и осталось в русском языке это выражение, означающее красоту и чистоту звучания колоколов.

Петру I обязан своим названием и небольшой городок-курорт в Арденнах Спа, известный целебными минеральными водами. Литровые бутылки с водой «Спа» можно встретить во всех странах Западной Европы. Отпив воды, Петр I сказал: «Спасибо». Русское слово оказалось слишком длинным для хозея — так и остался только первый слог — «Спа».

Можно сказать, что традиции добрососедства между нашими народами закладывались еще в очень далеком прошлом. Сегодня большую работу по укреплению дружбы и взаимопонимания между бельгийским и советским народами проводит Ассоциация «Бельгия — СССР». С генеральным секретарем этой прогрессивной организации Марион Шуберт я познакомилась в городе Виллибрюке на концерте азербайджанских артистов. По инициативе Ассоциации каждый год на примере одной из союзных республик в Бельгии проводятся Дни Советского Союза. Встречи с деятелями культуры, писателями, концерты проходят в разных городах, и всегда на них собирается много народа.

— А три года назад здесь выступали белорусские «Хорошки». Очень красочный ансамбль, — сказала Марион Шуберт. — Передайте, что мы их помним.

Марион Шуберт и сама бывала в Белоруссии. Ей понравился Минск, ездила она и в Хатыни.

— Работы у нас с каждым днем прибавляется, — сказала на прощание Марион Шуберт. — Мы везде, где демонстрация против ядерной войны, мы везде, где борются за мир.

Путешествие заканчивалось. На обратном пути меньше тянуло к окнам, больше думалось о встрече с близкими, о снеге, который уже, наверное, выпал в Белоруссии.

Моими соседками по купе были девчата из Ставрополя, возвращавшиеся от родственников из Брюсселя. По какой-то непонятной дорожной случайности мы оказались с ними старыми знакомыми. Впервые мы встретились в Москве, в Бельгийском посольстве, где оформляли выездные визы.

— Ну как, девчата, гостилось, как встретили вас? — Интересно ведь было узнать, с каким настроением возвращаются мои спутницы.

— В общем нам было неплохо, — ответила старшая. — Родственники не знали, куда нас посадить, чем накормить. А мы через две недели затосковали. И знаете, чего нам больше всего не хватало, — настоящего украинского борща.

— Нет, не смогли бы мы там привыкнуть, — произнесла младшая из сестер фразу, которую я уже не однажды слышала в подобной ситуации.

В разговорах время прошло быстро. Последняя остановка перед советской границей. Вот сейчас переждем Буг. Как хорошо, что мы снова дома.

ПРА ПАЭТАЎ, ШТО НЕ ВЯРНУЛІСЯ

З ВЯЛІКАЙ АЙЧЫННАЙ

«НІКОЛІ НЕ ЕХАЦЬ ХЛАПЦУ МАЛАДОМУ...»

Паэзія валодае і валодае дзіўным дарам прадчуваць чалавечы лёс. Савецкая, у тым ліку і беларуская паэзія канца 30-х гадоў, прадчувала набліжэнне ваеннай навальніцы, яе суровы подых. Пятрусь Броўка тады пісаў:

**Як толькі гэты гул пачуе,
Паходны ранец развяжу
І моўчкі кніжку запісную
Паміж патронаў палажу...**

Ужо тады паэзія трубіла трывогу. У савецкай літаратуры 30-х гадоў шырока распрацоўвалася тема гатоўнасці да абароны Радзімы. І калі пачалася вайна, на фронт, апранушы шынялі, пайшлі і паэты. Не ўсе з іх вярнуліся з палёў Вялікай Айчыннай... Сярод тых, хто загінуў, беларускія паэты Змітрок Астапенка, Леанід Гаўрылаў, Аркадзь Гейне, Аляксей Дубровіч, Рыгор Жалызняк, Аляксей Жаўрук, Сяргей Крывец, Аляксей Коршак, Аляксей Мілюць, Аляксей Пруднікаў, Уладзімір Рагуцкі, Мікола Сямашка, Рыгор Суніца (Лынькоў), Мікола Сурначоў, Андрэй Ушакоў, Уладзімір Ясючэня...

Усё менш і менш застаецца людзей, якія асабіста ведалі каго-небудзь з загінуўшых. Затое жывуць іх творы, вершы, якія захоўваюць светлае аблічча аўтараў, подых таго часу, вобраз эпохі.

Пачыналі яны свой творчы шлях у канцы 20-х, у 30-я гады, перад вайной. У кожнага было сваё жыццё, лёс, адчуванне роднага дому, свой адметны паэтычны голас, свая тэма.

Яны моцна любілі жыццё ў шматгранных яго праявах.

Вайна перайначыла ўсё, труба, драматычна ўвайшла ў жыццё. Яе рэальнае аблічча відаць у многіх творах савецкай паэзіі ваеннай пары.

Аматарам беларускай літаратуры добра вядомы верш М. Сурначова «У стоптаным жыцце», напісаны ім у жніўні 1941 года на Заходнім фронце.

**Ніколі не ехаць
Хлапцу маладому
Да блзкага гаю,
Да роднага дому.
Над ім асыпаюцца
Слудкія краскі,
Абмалены колас
Схіліўся да каскі.
Ляжыць ён, як віцязь,
У стоптаным жыцце.
Маці спаткаеце, —
Ёй не кажыце...**

Кароткі верш. А які змястоўны і шматгранны па сваёму эмацыянальна-псіхалагічнаму напавенню! Праз параўнанне савецкага салдата са старажытнаславянскім віцязем, што загінуў, абараняючы родную зямлю, паэт сцвярджае сувязь часоў, духоўную вышыню подзвігу.

Біяграфічныя звесткі пра М. Сурначова кароткія: нарадзіўся на Рагачоўшчыне ў 1917 годзе. Скончыў літаратурны факультэт Гомельскага педінстытута, працаваў журналістам. З першых дзён вайны знаходзіўся ў дзеючай арміі. Загінуў у 1945-м на подступах да Берліна. Прайшоў, як бачыце, амаль усю вайну. У жорсткай барацьбе з ворагам мужнеў яго паэтычны голас.

Паэзія перыяду вайны не магла абмежавацца толькі агітацыйна-заклікальнымі вершамі і інтанацыямі. Каб паказаць народны лёс, яна павінна была на-спраўдну заглябіцца ў духоўную святасць народа, яго гісторыю, асэнсаваць і за-своіць каштоўнасці народнага жыцця.

Тонкі аналіз і перадача душэўных перажыванняў чалавека, драматызм пачуццяў — адна з выдатных заваёў паэзіі гэтага перыяду. У вершах чутно біццё чалавечага сэрца:

**Бачу неба сіняе і блзкае
У астатні раз.
Меншыцца яно, маланкай**

Пачарнела ўраз.

Дзесяці плача кнігаўка...

Ці маці...

Мама, бліжай сядзь.

Хачу глянуць, хоць крыху

абняці —

Галавы не ўзняць...

Гэта радкі А. Коршака. Свае, вынашаныя, непрыдуманья...

У беларускай паэзіі ваенных год шмат драматычных і трагічных матываў, аднак уся яна жыццесцвярдальная па сваёй сутнасці, прасякнутая пафасам гераізму, верай у перамогу.

Хоць крыўдна, хоць горка —

Будзь мужным і цвёрдым,

як крэмень.

На белым пагорку

Сваю перамогу мы стрэнем...

Гэтак пісаў З. Астапенка — аўтар многіх вершаў і паэмы «Эдэм», закончанай у 1944 годзе, у якой паказаны крах надзей на ўласніцкі «Эдэм», да якога, выкарыстоўваючы прыход нямецка-фашысцкіх захопнікаў, імкненца былі кулак Юхим Кашлаты. Твор стаў значным здабыткам беларускай савецкай паэзіі. Цікавая і лірыка З. Астапенкі. У ёй відзён чалавек, які ўсведамляе сябе частцінкай свайго народа, востра адчувае сваю прыналежнасць да яго і да яго гісторыі:

Той, хто вырас на гэтай зямлі,

Хто ўсмактаў яе цяжкія сокі, —

Ведай: час і пара надыйшлі

На героіства, на подзвіг высокі.

Жыццёвы шлях З. Астапенкі абарваўся ў канцы 1944 года ў вярхоўным тыле, у Славакіі, дзе ён выконваў спецыяльнае заданне савецкага камандавання.

Дарагой цаной даводзілася плаціць за перамогу. М. Сурначоў пісаў: «Маціне бой, і ты з штыком ідзеш наўпрост да перамогі, і, можа быць, сустрэне дом пасля вайны зусім не многіх...» Жыццём і кроўю сваёй сцвярдкалі паэты высокае званне чалавека...

А вершы жывуць!

Праз усю творчасць паэтаў ваеннага часу праходзіць вобраз Радзімы; агульная для ўсіх, для кожнага яна была свая, адметная, звязаная з асабістымі ўспамінамі. Вось яе абрысы ў вершы М. Сурначова «Старонка мая...»:

Мне ў кожным лясным закутку

Сняцца твае кляны,

Хваёвыя пералескі,

Кветак мядзьяны пах,

Узняўшыя снег пралескі

Як зараз стаяць у вачах.

Традыцыйная пейзажная лірыка набывае новы змест і сэнс. Родныя мясціны ў небажэлі, іх топча фашысцкі бот. І тут столькі болю, столькі любові і нянавісці!

Паўстае ў вершах і паэмах таго часу багаты і шматгранны вобраз Беларусі. У паэзіі зноў узнікаюць купалаўскія матывы кургану, зяюлі, жалеікі. Пашыраецца гістарычная даль памяці, узмацняецца адчуванне гераічных традыцый. Паэзія ўжо тады сцвярджала неўміручасць подзвігу народа.

Па-над імі ці ў сонцы,

ці ў слязінах дожджу

Скора ўстануць курганы,

і на кожным кургане,

Быццам яблыню,

песню сваю пасаджу, —

пісаў А. Коршак. Не прыйшлося яму дайсці да канца вайны, сустрэць Дзень Перамогі. Загінуў ва Усходняй Прусіі 27 лютага 1945 года... Яго верш «Паранены» гучыць як развітанне з родным краем...

Я б закрыў навек спакойна

вочы,

Каб мой любы край

Больш не ведаў злой пакуты

ночы,

Красаваў, як май.

Яны любілі Радзіму, але добра разумелі, што, абараняючы яе, абараняюць таксама і каштоўнасці сусветнай цывілізацыі, створаныя чалавецтвам на працягу многіх стагоддзяў. Яны абаранялі і абаранілі духоўны свет чалавека, забяспечылі перамогу добра над złом.

Уладзімір ГНІЛАМЕДАЎ.

ПІСЬМЕННІК І ЖЫЦЦЁ

Адбыўся чарговы пленум праўлення Саюза пісьменнікаў БССР, які разгледзеў пытанне «Сучаснасць і літаратура: герой, ідэянасць, майстэрства». Уступным словам пленум адкрыў старшыня праўлення СП БССР, народны паэт рэспублікі Максім Танк. З дакладам выступіў доктар філалагічных навук, член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР, дырэктар Інстытута літаратуры імя Янкі Купалы АН БССР Віктар Каваленка.

Літаратура і жыццё, пісьменнік і жыццё... У чым заключаецца сучаснасць мастацкага твора? Як прадстаўлены ў беларускай літаратуры апошніх год яе герой — чалавек з актыўнай жыццёвай пазіцыяй? Што хвалюе беларускіх празаікаў, паэтаў, драматургаў? Аб усім гэтым ішла размова.

Удзельнікі пленума падкрэслівалі, што мастацтва, літаратура павінны больш мэтанакіравана выхоўваць чалавека, уплываць на яго. Літаратура не выканае сваёй задачы адлюстравання сучаснасці, калі не будзе ўсё глыбей і глыбей аналізаваць псіхалогію чалавека, суадносіць яго справы і думкі з важнейшымі праблемамі рэчаіснасці. На пленуме былі прааналізаваны творы, якія сталі з'явіць у літаратурным жыцці рэспублікі, а таксама творы, на якіх ляжыць адзнака неглыбокага, павярхоўнага свасціжэння жыццёва важных праблем.

На пленуме выступілі беларускі пісьменнікі і крытыкі, а таксама госці — старшыня Савета па беларускай літаратуры СП СССР Аляксандр Аўчарэнка, сакратар праўлення СП СССР Юрый Сураўцаў.

НА МОВАХ СВЕТУ

БАЛГАРЫЯ

Балгарскі чытач ужо знаёмы з творамі класікаў нашай літаратуры Янкі Купалы, Якуба Коласа, Кузьмы Чорнага. Летась сафійскае выдавецтва «Народна культура» выпусціла зборнік вершаў Максіма Багдановіча «Залатыя струны», які, па сведчанню балгарскай і беларускай прэсы, выдатна перакладзены Хрыста Паповым.

Выклікае цікавасць і прадмова Сімяона Уладзімірава «Два жыцці Максіма Багдановіча». Балгарскі крытык імкнецца сказаць сваё слова ў раскрыцці так званай «загадкі» Багдановіча. Даследчык падкрэслівае той факт, што «М. Багдановіч паехаў з Беларусі пасля смерці маці, яму было шэсць гадоў, узрост, калі родная мова звычайна даволі глыбока і трывала ўваходзіць у свядомасць... Адрыў ад беларускай мовы таксама быў не рэзкім, а паступовым, таму што ў такім узросце звычайна цяжка перайсці на іншую мову, асабліва, калі ў дзіцяці такі вобразны мастацкі склад мыслення. Да таго ж Максім меў магчымасць гаварыць у сям'і на сваёй роднай мове... Ён, пэўна, вельмі доўга, як нешта блзкае і дарагое, насіў у сваёй душы і словы з «зачараванага царства» свайго дзяцінства».

Аналізуючы такія кароткі, але змястоўны жыццёвы і творчы шлях М. Багдановіча, аўтар прадмовы параўноўвае яго арыгінальную творчасць і перакладчыцкую дзейнасць з творчасцю забітага фашыстамі ў 1925 годзе трыццацігадовага балгарскага паэта Геа Мілева. Гэтае параўнанне Сімяон Уладзіміраў абгрунтоўвае так: «Як і балгарскі паэт-рэвалюцыянер, Максім Багдановіч усё жыццё імкнуўся засвойваць самае лепшае, стварае іншымі народамі. І ён, як і Геа Мілеў, у адзін і той жа час перакладаў творы Верлена і Верхарна. Як і Геа Мілеў, Багдановіч марыў аб тым часе, калі беларуская паэзія загучыць на еўрапейскім узроўні...» Прадмову балгарскі даследчык заканчвае думкай аб сапраўды еўрапейскім і сусветным значэнні паэзіі Максіма Багдановіча, які «застаўся назаўсёды ў святой тройцы беларускай паэзіі разам з Янкам Купалам і Якубам Коласам. І ўсё спасцігнуў сам, таму што паэты самі становяцца святымі ў храме слова. Ніхто іншы акрамя іх саміх не можа ўявіць іх залатым арэолам неўміручасці».

ГДР

У выніку шматгадовай працы пісьменнікі Аляксей Адамовіч і Данііл Гранін сабралі багаты матэрыял аб блакадзе Ле-

нінграда — пісьмы, дзённікі, успаміны сведкаў тых дзён, — які быў пакладзены ў аснову новага твора — «Блакадныя кнігі».

Берлінскае выдавецтва «Фольк унд Вэльт» выпусціла летась асобным выданнем другую частку кнігі, з усяго матэрыялу яно выбрала дзённікі падлетка, маці двух дзяцей і інваліда-архіварыуса, якія, нягледзячы на тое, што былі амаль паўжывыя, занатавалі на паперы свае назіранні, думкі і пачуцці ў экстрэмальных умовах голаду. «У той час, як іх пакуты дасягнулі ўжо граніцы чалавечых магчымасцей, яны праявілі сваю ўнутраную сутнасць, — гаворыцца ў анатацыі да кнігі. — У іхніх апісаннях блакадных будняў узнікае жудасная карціна жыцця, атмасферы падзей у горадзе, а таксама духоўнага стану яго жыхароў».

СССР

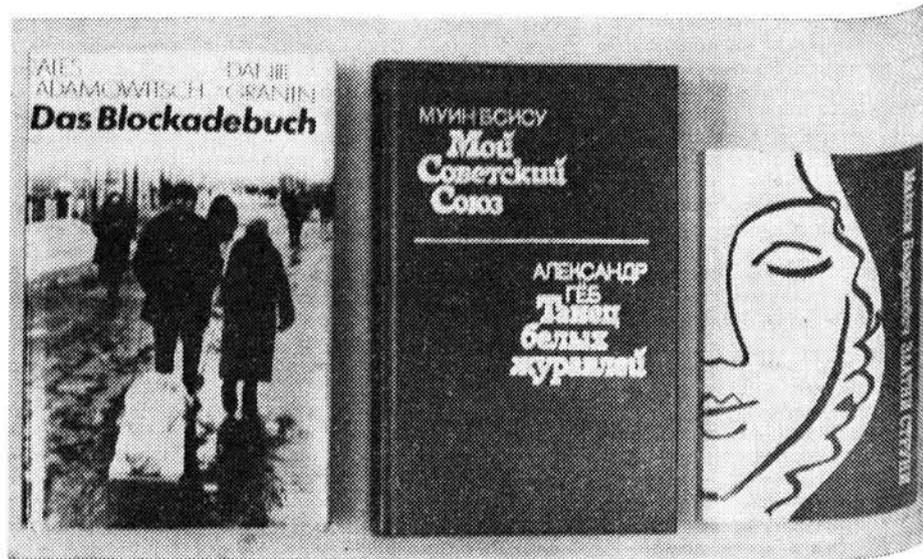
«Мой Савецкі Саюз» — так называюць вядомы палесцінскі паэт Муін Бсісу сваю кнігу, якая выйшла ў маскоўскім выдавецтве «Прогресс» адначасова на рускай і арабскай мовах. Гэты твор — вынік паездкаў і сустрэч аўтара ў Маскве і Алматы, Ташкенце і Тбілісі, Іркуцку і Брэсце... Раздзел «Рэспубліка белых бязроў» прысвечаны Беларусі. Тут паэт раскачвае пра свае уражанні ад паездак у Мінск і Брэст, пра знаёмства з Хатынскім мемарыялам, пра гераізм савецкіх воінаў і партызан, пра ўшанаванне памяці ахвяр мінулай вайны. З болей у сэрцы аўтар гаворыць: «Беларусь... Якое слова годна імя твайго, о рэспубліка белых бязроў! Рэспубліка, дзе кожны чацвёрты загінуў... Рэспубліка, дзе рукі скульптара Аляксандра Кібальнікава стварылі «Смагу» — помнік воіну ў Брэсцкай крэпасці з каскай у руцэ, працягнутай да ракі Мухавец... Смага... калі кропля вады становіцца варожай куляй... Рэспубліка, дзе юны Герой Савецкага Саюза чатырнаццацігадовы Марат Казей нішчыў ворага...»

О рэспубліка белых бязроў!.. Якое слова годна імя твайго, што лунае над Хатынню?

...Якое слова годна імя твайго, Мінск імя твайго, Брэст, імя твайго, Хатынь, імя твайго, о рэспубліка белых бязроў!..»

Мне давялося суправаджаць Муіна Бсісу па Беларусі. Я здзіўляўся яго ўменню ярка і вобразна бачыць свет, пранікнёна адчуваць жыццё. Развітаючыся, ён мне сказаў: «Я напішу кнігу пра Савецкі Саюз такую ж чыстую, як кропля дажджу, што падае ў каску воіна». Ён напісаў гэту кнігу, поўную шчырасці, пашаны і ўлюбёнасці ў наш край, у савецкіх людзей.

Аляксей ГАРДЗІЦКІ.

НАШЫ СУЧАСНІКІ—ГЕРОІ ЖЫВАПІСНЫХ ТВОРАЎ ЛЕАНІДА ДУДАРАНКІ

ДАРАГІЯ І БЛІЗКІЯ МНЕ ЛЮДЗІ

...Мастак піша з натуры: на палатне пачынаюць з'яўляцца абрысы фігуры, твар чалавека, які яму пазіруе. Цікава. Увогуле, мне ўпершыню даводзіцца прысутнічаць у майстэрні, калі яе гаспадар працуе, і таму неяк хвалюся, сячу за кожным яго рухам, моўчкі назіраю, каб не парушыць своеасаблівай і таямнічай атмасферы творчасці.

Свой будучы твор мінскі жывапісец Леанід Дударанка прысвячае 40-годдзю Перамогі і рытуе да маючай адбыцця з гэтай нагоды рэспубліканскай мастацкай выстаўкі. Задумана такая: напісаць групавы партрэт дзеячай беларускай культуры, удзельнікаў Вялікай Айчыннай вайны. Перад тым, як прыступіць да работы, Леанід Дударанка запрасіў герояў будучага твора да сябе ў майстэрню.

— Доўга гутарылі, прыгадалі ваенныя гады. Мы ж амаль аднагодкі. Сяргей Раманаў раскажаў, як ён трапіў у акружэнне і пра што марылі яны з хлопцамі ў тыя цяжкія дні. Яны былі тады зусім маладыя — ледзь па дваццаць. Рызыкуючы сваім жыццём, выконвалі заданні партызанскага камандавання, хадзілі ў бой, дзе смерць была побач. У рэдкія хвіліны адпачынку займаліся любімай справай. Сяргей Раманаў маляваў, а Нікалаеў у партызанскім атрадзе, дзе ён ваяваў, назат арганізаваў сваю мастацкую самадзейнасць. Вайна пакінула ў лёсе кожнага з герояў маёй карціны такі глыбокі след, столькі засталася прыхаванага болю... Сёння гэта ўжо немаладыя людзі. Але яны працуюць. Пішуць кнігі, музыку, карціны, самой сутнасцю сваёй творчасці сцвярджаючы высокую духоўнасць і гуманізм нашага мастацтва і жыцця. Яны не лічаць сябе героямі, маўляў, былі як усе — баранілі Радзіму ад ворага. Але дзякуючы сотням, тысячам такіх простых людзей, мы і ўвесь свет адзначаем сёння юбілей Перамогі. Мая сціплага даніна павагі і ўдзячнасці ім — карціна.

Леанід Дударанка з таго сама пакалення, што і героі яго будучай карціны. Праўда, ні ваяваць, ні змагацца з ворагам не давялося: быў яшчэ малаваты. Але нямала перажыў за тыя гады. Рана пасталеў. Бацьку з фронту так і не дачкаліся, загінулі ўсе родныя. Застаўся з маці. І ўсёга багацця было — ледзь жывае каза. Але хлопцу так хацелася маляваць! Не, не паўразбуранае маладзечна, не чорныя комікі, але радасных людзей, пышную зеляніну вясновага горада. Жыццё працягвалася.

Сёння Леанід Дударанка — вядомы беларускі мастак, аўтар шматлікіх пейзажаў, тэматычных карцін, партрэтаў, што дэманстраваліся на ўсесаюзных і рэспубліканскіх выстаўках. Бадай, болей ён вядомы як майстар партрэта. Ён стварае вельмі асаблівыя серыі палотнаў, якія адлюстроўваюць вобраз сучасніка, савецкага чалавека — працаўніка, патрыёта, грамадзяніна. У пошуках свайго героя ён скалясіў усю краіну.

— Падарожнік з эцюднікама за плячыма, — так, бывала, звалі мяне маці, — з лёгкім сумам заўважае Леанід Аляксандравіч.

— Кожны раз, вяртаючыся з нейкай вандроўкі, як закон, ехаў да яе, у Маладзечна.

У творчыя камандзіроўкі Леанід Дударанка звычайна адпраўляецца з вялікім скруткам палотнаў рознага памеру. А назад прывозіць ужо карціны. Пісаць прызвычаіўся хутка, без эцюдаў, адразу на палатне з натуры. Моцнае імкненне да пазнання нязведанага, да спасціжэння сутнасці характару свайго сучасніка падштурхоўвала ўвесь час мастака ў дарогу.

1960-я гады: вандроўкі па Цэнтральнай Расіі.

1973-ці: накіроўваецца ў раён Каспійскага мора. Працуе ў портах, сустракаецца з маракмі, мясцовымі жыхарамі, вывучаючы традыцыі, звычаі. Тут ён напісаў карціны «Старожытны горад», «Астрахань», якія паклалі пачатак серыі гарадскіх пейзажаў, а яго партрэт «Туркмен Курбан Мамед» распачаў серыю вобразаў людзей Савецкай краіны.

1974-ты: паездка на Поўнач. 1975-ты: шлях прывёў у Сібір, на берагі Лены.

1976-ты: мастак едзе на Кольскі паўвостраў і ў Карэлію, затым на Далёкі Усход.

1980-я: рэспублікі Прыбалтыкі, Балгарыя, Афганістан... Спякотныя стэпы, велічныя горы, славыты Байкал, моры, акіяны, вінаградныя даліны, непраходныя сібірскія лясы, вулканы... Амаатар экзотыкі? Ён сустракаўся з людзьмі розных нацыянальнасцей і народнасцей Савецкай краіны, маладымі і старымі, прадстаўнікамі самых розных прафесій. Якую мэту праследаваў?

— Ад чыстых крыніц Бацькаўшчыны я ездзіў далёка і часта зусім не таму, што проста люблю дарогу ці экзотыку. Не. Мне заўсёды хацелася быць сведкам таго, які пераўтвараецца наша жыццё, — тлумачыць мастак свой падарожніцкі імпульс. — Ведаць самому, раскажаць іншым пра тых, хто ўзводзіць магутныя прамысловыя прадпрыемствы, вырошчвае хлеб, перамагае стыхію. Чалавек працы — вось герой сённяшняга дня. Уславіць працаўніка, стваральніка ўсіх багаццяў, я думаю, пачэсны абавязак сучаснага мастака. Напрыклад, у Сібіры і на Поўначы я напісаў даволі многа работ. Зразумела, у гэтых краях ужо зусім не тое жыццё, што было, скажам, паўстагоддзя назад. Адукаваныя людзі, выдатны спецыялісты. Але тайга і суровыя прыродныя ўмовы і зараз патрабуюць там ад чалавека нямала мужнасці і цвёрдасці характару. Вось адзін з маіх герояў — майстар лесаўчастка Паддубскі. Магутны, як сібірская рака, чалавек. Цэльны характар, шырокая душа, талент. А вось яшчэ: брыгадзір слесараў Находкінскага суднарамонтнага завода Сідарчук, брыгадзір докераў Душко. Сваёй працай яны завявалі павагу і аўтарытэт. Гэта людзі мэтанакіраваныя, дзейныя, актыўныя. Але ж я імкнуўся напісаць не проста партрэты перадавікоў, выдатных работнікаў — каб падобна было. Але хацелася яшчэ і пранікнуць у іх духоўны свет, зразумець, чым яны жывуць, што іх хвалюе. Сустракаючыся з рознымі людзьмі, я адзначыў

для сябе характэрныя для нашага чалавека адносіны да грамадскага, да грамадства. Якую, скажам, асабістую карысць мае старшыня калгаса, калі пераходзіць працаваць з перадавой гаспадаркі ў адстаючую? Уласна кажучы, яму гэта не на карысць, але высокае пачуццё грамадзянскага абавязку дыктуе гэту неабходнасць, неабходнасць для грамадства. Ды прыкладаў можна прывесці многа.

У 1981 годзе ў Мінску адбылася персанальная выстаўка работ Л. Дударанкі. На ёй гледачы пазнаёмліліся з партрэтамі, якія былі зроблены ў час творчых камандзіровак у іншыя рэспублікі. Цэлы калейдаскоп вобразаў і характараў, адзначаных нацыянальнымі асаблівасцямі, прадставіў аўтар: «Ітэльменка», «Чучуа з «Клуба марак», «Аленявод Аксіння», «Сям'я беларускага калгасніка», «Партрэт балгарына». Мастацтвазнаўцы, аналізуючы гэтыя творы, адзначалі ўдалае выкарыстанне аўтарам каліграфіі, які служыць у яго не толькі фонам, але і з'яўляецца неад'емным элементам дапаўнення да партрэтнага вобраза. Жывапісец піша сапраўдную аповесць пра чалавека ў самай непасрэднай сувязі з прыродай, працай, навакольным асяроддзем. Піша аб ім падрабязна, усхвалявана. Гаспадарамі жыцця паўстаюць перад гледачамі простыя і сціплыя, поўныя пачуцця ўласнай годнасці героі палотнаў Л. Дударанкі. Пра іх сам мастак можа доўга раскажаць:

— Давялося мне неяк паехаць у калгас «Чырвоная змена», што на Любаншчыне. Пазнаёмліўшыся з жыццём калгаснікаў, іх справамі, я ўжо не мог заставацца абываемым да таго, што робяць гэтыя простыя людзі. На землях, якія яны адваявалі ў балот, тут вырошчваюцца нябачаныя для тутэйшых мясцін ураджаі — па 40—50 цэнтнераў жыта, па 60 — ячменю. Цэнтральная сядзіба калгаса забудавана прыгожымі і зручнымі катэджамі. Тут ёсць усе неабходныя для людзей сацыяльна-культурныя ўстановы. Справы працаўнікоў Любаншчыны натхнілі мяне. Я напісаў тут некалькі карцін — «Калгаснікі з «Чырвонай змены», партрэт 87-гадовай Аляксандры Шапльыка, даяркі Тайсы Галай, старшыні калгаса Кузьмы Шапльыкі... Гэтыя людзі вельмі падабаюцца мне сваёй чалавечнасцю, шчырасцю, сапраўды народнай мудрасцю. Як і героі маіх карцін, старыя дзядзька Кастусь і цётка Алена, пастух Нявера з невялікай беларускай вёсачкі. Іх працай зямля трымаецца.

Я прыгадваю, як нехта з калег сказаў пра Л. Дударанку: «Свой чалавек у вёсцы». Сапраўды, Леанід Аляксандравіч свой чалавек, жаданы госьць, напрыклад, на Любаншчыне, дзе для мясцовай карціннай галерэі зрабіў партрэты лепшых працаўнікоў гаспадаркі. Таксама на Міншчыне, на Гомельшчыне, на Віцебшчыне, на Далёкім Усходзе — усюды, дзе бываў мастак, дзе пісаў свае карціны, якія ўзвышаюць, праслаўляюць чалавека працы, раскажваюць пра наш сённяшні дзень.

Таццяна АНТОНАВА.

Шырока адзначалася ва ўсім свеце і ў нашай краіне 300-годдзе з дня нараджэння Іаана Себасцяяна Баха. У рэспубліцы прайшлі святочныя вечары-канцэрты. Адзін з іх адбыўся нядаўна ў мінскай дзіцячай музычнай школе № 1. Перад шматлікімі слухачамі выступілі ўдзельнікі гарадской дзіцячай філармоніі. Натхнёна выконвалі юныя музыканты і спевакі неўміручыя творы вялікага кампазітара.

НА ЗДЫМКАХ: зводны хор дзіцячых музычных школ; выступае ансамбль скрыпачоў і віяланчэлістаў.

Фота А. ГУРЧАНКОВА.

прэм'еры, выстаўкі, сустрэчы

СТО РАБОТ

У фазе мінскага кінатэатра «Кастрычнік» дэманструецца выстаўка дакументальна-мастацкай фатаграфіі «Чалавек і прырода».

На ёй прадстаўлена больш за сто работ аўтараў з усіх абласцей і сталіцы рэспублікі. Фатаздымкі раскажваюць аб прыгажосці роднага краю, жыцці звыроў на волі, пра насельнікаў беларускіх запаркаў, пра юннатараў і іх дружба з жывёламі, аб ахове прыроды.

ТВОРЧЫЯ СУСТРЭЧЫ

40-годдзю Вялікай Перамогі прысвечаны цыкл творчых сустрэч беларускіх кампазітараў з рабочымі і служачымі прадпрыемстваў Мінска і вобласці.

Народны артыст БССР І. Лучанок выступаў перад рабочымі мінскага аўтазавода і трактарнага завода, перад работнікамі сістэмы бытавога абслугоўвання.

«Пісьмо з 45-га» на словы паэта-франтавіка М. Ясеня, «Франтавія дарогі» на словы Г. Бураўкіна і іншыя песні, прысвечаныя героям-пераможцам, прагучалі ў выкананні артыстаў рэспублікі.

У БРАТНІЯЙ ПОЛЬШЧЫ

З поспехам прайшлі ў Польскай Народнай Рэспубліцы выступленні Сморгонскага народнага ансамбля песні і танца імя М. Агінскага. Самадзейныя артысты паказалі польскім сябрам праграму, якая пазнаёміла гледачоў з гісторыяй і сённяшнім днём краю, выканалі вядомыя савецкія і народныя песні, а таксама творы, якія папулярныя ў Польшчы.

У ФОНД ФЕСТИВАЛЮ

З чарговым канцэртам выступіў Дзяржаўны ансамбль танца Беларускай ССР. Мінчане і госьці горада-героя цёпла прымалі праграму гэтага праслаўленага не толькі ў нашай краіне, але і за мяжой калектыву.

Збор ад канцэрта пералічаны ў фонд XII Сусветнага фестывалю моладзі і студэнтаў, які сёлета будзе праходзіць у Маскве.

ЮБІЛЕЙ АРТЫСТА

У рэспубліканскім Доме работнікаў мастацтваў адбыўся творчы вечар народнага артыста БССР Г. Аўсяннікава, прысвечаны яго 50-годдзю.

Юбіляра віталі калегі-купальцы, артысты Рускага тэатра БССР імя М. Горкага, прадстаўнікі Саюза кінематографістаў БССР, тэатральнага аб'яднання і рэспубліканскага Дома работнікаў мастацтваў. Былі паказаны ўрывкі са спектакляў з удзелам Г. Аўсяннікава, фрагменты з мастацкага фільма «Купальская ноч».

У СТУДЭНЦКАЙ АУДЫТОРЫІ

У Брэсцкім дзяржаўным педагагічным інстытуце традыцыйным стала правядзенне чытання канферэнцый на найбольш значных творах беларускай літаратуры з удзелам аўтараў. У розныя гады гасцямі студэнтаў і выкладчыкаў былі народныя пісьменнікі Беларусі І. Мележ, Я. Брыль, а таксама У. Караткевіч, В. Зуёнак, А. Карлюк і іншыя. Чарговая сустрэча адбылася з празаікам Іванам Чыгрынавым.

ЯНКА КУПАЛА І ТЭАТР

У літаратурным музеі Янкі Купалы працуе выстаўка «Янка Купала і тэатр», якая раскажвае аб пастаноўках п'ес песняра «Пайлінка» і «Раскіданае гняздо» на прафесійных і самадзейных сцэнах, аб супрацоўніцтве, сустрэчах, сяброўстве з вядомымі дзеячамі беларускай культуры І. Буйніцкім, П. Мядзёлкай, Ф. Жодановічам, Е. Мірвічам, Р. Кашэльнікавай, П. Малчанавым.

Асноўная частка выстаўкі прысвечана камедыі «Пайлінка»: выстаўлены рукапіс «Пайлінкі», яе першапачатковы варыянт «А вербы шумяць»... Цікавыя экспанат выстаўкі — сцэнічны касцюм Пайлінкі, у якім гэта роля выконвалася на сцэне Беларускага дзяржаўнага акадэмічнага тэатра імя Янкі Купалы.

Прадстаўлены шэраг іншых цікавых матэрыялаў, якія раскажваюць адну са значных старонак творчасці народнага паэта Беларусі.

КАЗКІ АДПРАЎЛЯЮЦА У ІТАЛІЮ

Малюніца аформлення беларускіх народных казкі «Удовін сын», «Жаронцы» і іншыя, якія выпушчаны выдавецтвам Беларускай ССР, адпраўлены ў Італійскі горад Балонья на кірмаш дзіцячай і юнацкай літаратуры.

Казкі, выдадзеныя ў Мінску і надрукаваныя на паліграфамбінаце імя Я. Коласа, падабаюцца зарубежнай дзятве. На апошнім

міжнародным кніжным кірмашы ў Маскве выдавецтва «Юнацтва» заключыла дзесяткі кантрактаў на выданне беларускай літаратуры для падлеткаў на розных замежных мовах агульным тыражом некалькі мільянаў экзэмпляраў. Надрукаваны ўжо на іспанскай мове зборнік «Дзеці-героі» і казка «Лісіца-хітрыца» для кубінскай дзятвы, а на французскай — казка «Удовін сын» для маленькіх бельгійцаў.

ЭМІЛІЯ КАВАЛЕЎСКАЯ — РУКАДЗЕЛЬНІЦА З-ПАД КАРЭЛІЧ

ЛЬЕЦЦА МУЗЫКА КАРУНКАЎ...

Няма на Беларусі кутка, дзе б не карысталася павагай традыцыйнае жаночае рукадзелле: вышыванне, вязанне, пляценне. Здаўна славіцца талентамі Карэліцкі раён. Разнастайнасцю і прыгажосцю вылучаюцца творы мясцовых майстроў; сярод мастацкіх вырабаў асобае месца займаюць вязаныя і плеценыя сурвэткі, абрусы, пакрывалы, карункі да ручнікоў і падзораў. Ажурныя ўзоры вязання, пляцення пераклікаюцца з узорами вышывкі і традыцыйнага ткацтва: тут сустракаецца старажытны геаметрычны і раслінны арнамент, адлюстроўваюцца з'явы і падзеі навакольнага свету і абрадавыя моманты.

Шмат прыгожых узораў дасталася сучасным майстрыхам у спадчыну ад мінулага. Але Эмілія Кавалеўская не абмяжоўваецца іх паўтарэннем. Яна імкнецца ствараць уласныя малюнкi, шукае новыя выразныя сродкі — падыходзіць да рукадзелля як сапраўдны мастак, натхнёны вобразамі народнай творчасці.

З дзяцінства Эмілія любіла маляваць. Разам з сяброўкай запісалася ў гурток жывапісу. Дзяўчынцы ўжо была вядома радасць творчасці: яна спява-

ла разам з бацькамі, іграла на музычных інструментах, вучылася вышываць і вязаць. Таму ў гуртку адчула сябе сапраўды шчаслівай. Толькі лёс склаўся так, што не давялося вучыцца далей. Аднак дзіцячая мара наклала свой адбітак на ўсё, што робіць Кавалеўская.

Яшчэ дзяўчынкай пад матчыным кіраўніцтвам засвоіла ўсе складаныя прыёмы рукадзелля, навучылася ўпарта і ўважліва даводзіць карпатлівую працу да канца. Дарэчы, гэта ўвайшло ў жыццё майстрыхі рысай характару і разам з вялікай працаздольнасцю абумовіла стыль яе творчасці.

Зусім мала вольнага часу пакідае вясковай жанчыне гаспадарка, але ў Кавалеўскай ён цалкам аддадзены любімай справе. Вясной і летам яна марыць пра доўгія зімовыя вечары, калі нішто не перашкаджае ўзяць у рукі аловак, пэндзель — і тады ўражанні ад прачытанага, успаміны дзяцінства, юнацтва ператвараюцца ў прыгожыя ўзоры, якія майстрыха выважа шэдэўрам, вышые.

Усе свае кампазіцыі Кавалеўская стварае сама. Яе ўласная фантазія, тонкае мастацкае пачуццё дапамагаюць знай-

сці і выразную лінію, і прыдатныя колеры малюнка. Па пярэдняму эскізу майстрыха разлічвае памеры і характар будучага твора.

Нейкай асаблівай прыгажосцю вылучаюцца яе вырабы, зробленыя ў тэхніцы вязання. Гэта вялікія сурвэты-пакрывалы і маленькія накідкі, ажурныя карункі і вытанчаныя сурвэткі. Нават звычайныя палавічкі яна вяжа па-свойму, аздабляе іх вышывкай. Вязанне Э. Кавалеўскай можна пазнаць па толькі ёй уласціваму малюнку: яснаму, простама, адразу ж зразумелама, як кажуць цяпер, — канструктыўнаму. Дасканалае валоданне тэхнікай дазваляе майстрысе ўжываць самыя разнастайныя прыёмы вязання, і гэта ўзбагачае яе творы новымі цікавымі ўзорамі. Але разам з тым знаходкі рукадзельніцы не парушаюць традыцыйных форм.

Крытэрыем ацэнкі таго ці іншага малюнка, мастацкіх і утылітарных якасцей твора служыць Кавалеўскай народнае, глыбокае разуменне характава як мэтазгоднасці. Усе яе творы спалучаюць дэкаратыўную функцыю з утылітарнай.

Сціплыя арнаменты сурвэтак, накідак, пакрывалаў набываюць асаблівую вытанчанасць у інтэр'еры, дзе ажурныя рэчы падтрымліваюць адна адну, складаюць своеасаблівы ансамбль. Празрыстыя карункі на паліцах пераклікаюцца з вялікім абрусам, што ўпрыгожвае стол, карункавыя пакрывалы гарманічна спалучаюцца з ажурнымі падзорамі на ложку, дываны — з палавічкамі. Усё ў гэтай хаце гаворыць пра закаханага ў сваю справу мастака, які стварыў гэтак характава.

Большасць дэкаратыўных накідак, вязаных пакрывалаў, сурвэтак Эмілія Кавалеўская выканала ў 60-я гады. Гэта быў час усеагульнага захаплення вязаннем. Але і пазней, калі прайшла мода на вялікія вязаныя рэчы і яны амаль зніклі з вясковага і гарадскіх інтэр'ераў, майстрыха плённа працавала. Можна, таму цяпер да яе і звяртаюцца суседкі, знаёмыя

і незнаёмыя за парадай, за навучкай.

Яна з захапленнем эксперыментуе не толькі з ніткамі, але і з жытнёвай саломкай, з паперай, з пер'ем. Кавалеўская валодае рэдкім дарам адчуваць якасці матэрыялу, з першага погляду ацэньваць яго ўнутраныя ўласцівасці і знаходзіць найбольш выразныя сродкі для іх выяўлення. У яе творах адкрываецца характава бялюткіх нітак, пластычнасць і мяккасць тканіны, прыгажосць залатой саломкі. Рукі майстрыхі ажыўляюць маўклівы матэрыял, прымушаючы яго гучаць — і льецца цудоўная музыка карункаў, спяваюць, пераклікаюцца вышытыя зоркі і кветкі, саламяныя птушкі...

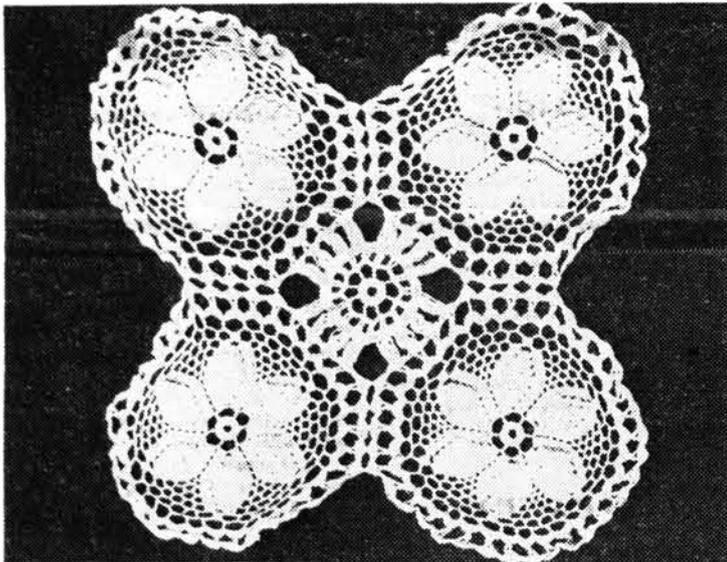
Імя Эміліі Кавалеўскай добра ведаюць не толькі ў навакольных вёсках, дзе жывуць яе вучаніцы, але і ў Карэлічах, Гродна, дзе яе работы экспанаваліся на выстаўках і былі адзначаны граматамі і дыпломамі.

Творчасць такога майстра, як Кавалеўская, — гэта сапраўдны скарб, якім мастак дзеліцца з людзьмі. Мелодый, што гучаць у яе творах, нібы запрашаюць прыхінуцца да вытокаў характава, да народных крыніц.

Алена ЛОСЬ-ЗАЛУЖНАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: Эмілія КАВАЛЕЎСКАЯ; адзін з вырабаў майстрыхі.

Фота аўтара.

ЗА ВОПЫТАМ—
ДА ПРОДКАЎ

У аддзеле рэдкай кнігі Беларускай дзяржаўнай бібліятэкі імя У. І. Леніна старшыня праўлення калгаса імя Суворава Пастаўскага раёна А. Валадзько выявіў пажайцелы фаліант з запіскамі італьянскага ротмістра Аляксандра Гваніні. Чужаземец, які служыў пры двары віцебскага князя, здзіўлены надзвычайным спосабам вырошчвання яравога і азімага збожжа. Беларускія сяляне выпальвалі ў лесе паляны і селялі ячменю з жытам на адным участку. Расліны стана-

віліся добрымі суседзьмі. Да таго ж з кожнага пасяянага зярнятка вырастала адразу некалькі каласоў.

Земляробы калгаса імя Суворава паўтарылі вопыт далёкіх продкаў. Перавага старадаўняга аграрнага аказалася вялікай: удвая скараціліся працоўныя затраты на сяўбе, павысілася ўсходжасць насення, знікла пустазелле. Глеба менш падваргалася механічнаму ўздзеянню, воднай і ветравай эрозіі, за кошт гніення карнявой сістэмы ячменю паляпшаліся пажыўны рэжым і марозаўстойлівасць азімых. Як на першым, так і на другім годзе земляробы сабралі да 30 цэнтнераў збожжа з гектара.

ДЗЕ СУСТРЭЦЬ ДЗІКА?

За апошнія гады ў Асіповічах амаль каля самага лесу вырастаюць новы мікрараён. Яго жыхары вельмі задаволены: добра тут у вольны час адпачыць у лесе — падысць чыстым паветрам, палюбавацца ляснымі краявідамі, пашукаць грыбоў і ягад.

У час такіх прагулак можна ўбачыць розных звяроў і птушак. Жыхары мікрараёна не раз заўважалі, як непадалёку ад жылога масіва хадзілі ласі, прабягалі зайцы. Заўважалі і дзікоў, сляды іх дзейнасці. Але такога, каб ля самых дамоў аказаўся цэлы стаг дзікоў, — раней не было.

Каля сямі гадзін раніцы на аўтобусным прыпынку, як звычайна, пачалі збірацца першыя пасажыры. І тут хтосьці ўбачыў, як ад шашы ў кірунку да школы-інтэрната бягуць дзікія свінні — вялікая сям'я, каля дзесятка жывёлін! Наперадзе імчаўся ваяк — доўгі хударлявы дзік, а за ім сем ці восем яго сародзічаў.

Жыхары мікрараёна цяпер жартуюць: маўляў, не дзіва будзе, калі хто-небудзь тут і мядзведзя сустрэне... Жарты жартамі, а той факт, што ў асіповіцкіх лясах дзікіх жывёл становіцца болей, не можа не радаваць. Гэта вынік клопатаў чалавека аб прыродзе.

Іван ГРЫБКОЎ.

Гумар

Сустракаюцца два грабежнікі, адзін гаворыць другому: — Ці не можаш ты пазычыць мне сотню долараў да закрыцця гарадскога банка?

Хансен ішоў па пустыні, знемагаючы ад самоты. І тут ён убачыў чалавека, які набліжаўся да яго.

— Вады! Вады! — прахрыпеў гаротнік Хансен.

— Вельмі шкада, сэр, але я прадаю толькі гальштукі, — хо-

ладна адказаў сустрэчны і пайшоў.

Няшчасны Хансен паплёўся далей і раптам убачыў невялікі аазіс з рэстаранчыкам. Хансен літаральна ўпоўз у рэстаран і прапантаў:

— Вады... Вады...

— Вельмі шкада, — адказаў афіцыянт, — але мы не абслугоўваем наведвальнікаў без гальштукі!

— Колькі будзе трыццаць памножыць на пяць? — экза-

менце дырэктар рэстарана афіцыянта, які наймаецца на работу.

— У якой кампаніі, у якой час, а таксама, што бралі перад гэтым? — задае сустрэчнае пытанне той.

— Вы прыняты!

— Калі загарэўся дом, я ўскочыў у суседні пакой і вынес на руках цешчу!

— Не засмучайся, Гастон, у такіх абставінах лёгка згубіць галаву.

у вашу

калекцыю

350 КАНВЕРТАЎ
АБ БЕЛАРУСІ

Пачатак вялікай калекцыі мастацкіх канвертаў пра Беларусь, выпушчаных Міністэрствам сувязі СССР, быў пакладзены ў 1954 годзе, тады з'явіўся першы канверт на беларускую тэму. На яго малюнку — павільён Беларускай ССР на Усеагульнай сельскагаспадарчай выстаўцы ў Маскве. За мінулыя гады пошта нашай краіны выпусціла больш за 350 канвертаў аб Беларусі. Яны ўтвараюць цікавую калекцыю, прысвечаную жыццю рэспублікі.

У розныя гады былі выдадзены канверты да юбілеяў старажытных гарадоў Беларусі. Адзначаны 450-гадовы юбілей беларускага кнігадрукавання, расказана пра падзеі вайны 1812 года.

На канвертах адлюстраваны партрэты і помнікі пісьменнікам А. Міцкевічу і Э. Ажэшка, якія нарадзіліся ў Беларусі. Канверты расказваюць пра пэўнага Цётку (А. Пашкевіч), выдатных беларускіх песняроў Я. Купалу і Я. Коласа. Некалькі выпушчанаў прысвечана Дому-музею І з'езда РСДРП у Мінску.

Многія канверты расказваюць аб рэвалюцыйных падзеях і ўдзельніках гэтых падзей у Беларусі, аб грамадзянскай вайне і вызваленні Беларусі ад інтэрвентаў.

Падзеям Вялікай Айчыннай вайны таксама прысвечана шмат канвертаў. На іх Брэсцкая крэпасць, партрэты герояў, помнікі, устаноўленыя сёння на месцах баёў. Асабліва ўвага ўдзелена партызанскай тэме. На гэтых выпусках партрэты народных месціцаў, Героюў Саюза, помнікі адважным партызанам.

Аб адноўленых гарадах БССР, пабудаваных нанова вуліцах і плошчах расказваюць выпускі з відэамі Мінска, Брэста, Віцебска, Гродна, Ліды, Гомеля, Наваполацка... Паказаны таксама магутныя БЕЛАЗы, МАЗы, беларускія тэлевізары «Гарызонт», вядомыя ва ўсім свеце трактары маркі «Беларусь», мінскія халандзільнікі... Аб прыродзе нашай рэспублікі расказваюць малюнічыя канверты, прысвечаныя Беларускай пушчы і Бярэзінскаму запаведніку, ракам — Дняпру, Нёману, Сожы. Можна ўбачыць на іх і беларускія нацыянальныя касцюмы, музычныя інструменты, спэцыяльныя танцаў «Юрочка» і «Бульба». Музеі, тэатры, Дамы культуры, кінатэатры многіх беларускіх гарадоў паказаны на паштовых выпусках.

Леў КОЛАСАЎ.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня
выдавецтва ЦК КП Беларусі
Зак. 605